

Zwierzęta gospodarskie

Farm livestock

9.1 Pogłowie i struktura zwierząt gospodarskich

Number and structure of farm livestock

Według Spisu Rolnego 2002 niespełna połowa gospodarstw rolnych prowadziła działalność rolniczą związaną z produkcją zwierzęcą. W roku 2006 dział produkcji zwierzęcej dostarczał 49,8% produkcji globalnej i 58,1% produkcji towarowej rolnictwa. W strukturze dominują dwie gałęzie – chów bydła (42,5% zwierzęcej produkcji towarowej ogółem) i trzody chlewnej (32,2%) ze znacznym udziałem drobiu – głównie mięsa drobiowego i jaj. O ile produkcja jaj w długich okresach pozostawała ustabilizowana, o tyle udział żywca drobiowego w produkcji globalnej rolnictwa wzrósł z 4,3% w 1970 r. do 16,3% w 2007 r. Wzrost ten odbył się po części kosztem spadku produkcji żywca wołowego.

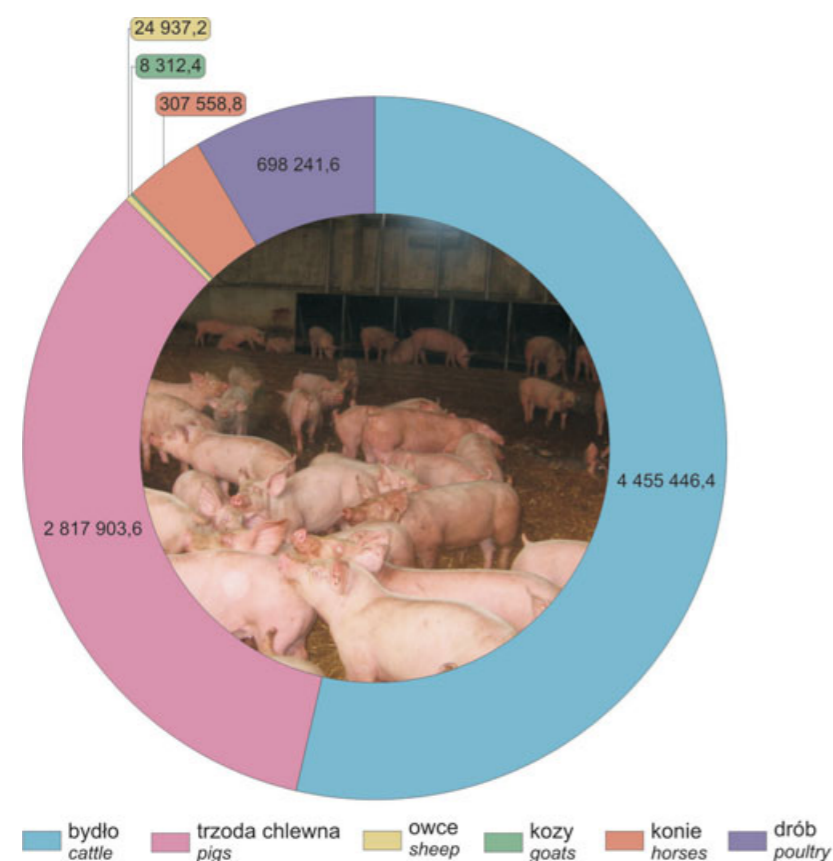
Specjalnością polskiego rolnictwa jest żywiec wieprzowy i mleko. Udział tych produktów w globalnej i towarowej produkcji zwierzęcej w 2006 r. wynosił około 61%.

W strukturze chowu zwierząt gospodarskich, liczonej w przeliczeniowych sztukach dużych (1 SD = 500 kg), w 2006 r. przeważał chów bydła (53,6%), przy znacznym udziale trzody chlewnej (33,9%) i mniejszym udziale drobiu (8,4%).

Największym udziałem bydła wyróżniały się tereny północno-wschodniej części kraju (woj. podlaskie 76% i warmińsko-mazurskie 67,6%). Najwyższy udział trzody chlewnej notowano zaś w woj.: wielkopolskim –

50,6%, kujawsko-pomorskim – 47,2% i opolskim – 46,9%. Najwyższy udział drobiu, przy ogólnej niskiej obsadzie zwierząt gospodarskich w przeliczeniu na jednostkę powierzchni użytków rolnych, charakteryzował woj. lubuskie – 27,8%.

W pierwszych kilku latach po wojnie notowany był szybki wzrost pogłowia wszystkich zwierząt, po czym od 1950 r. nastąpiło jego zahamowanie. Spowodowane było ono silną presją na uspołecznianie rolnictwa indywidualnego i wprowadzeniem tzw. obowiązkowych dostaw produktów rolnych dla państwa – po cenach znacznie niższych niż wolnorynkowe. W latach 1954–1975 miał miejsce systematyczny, choć

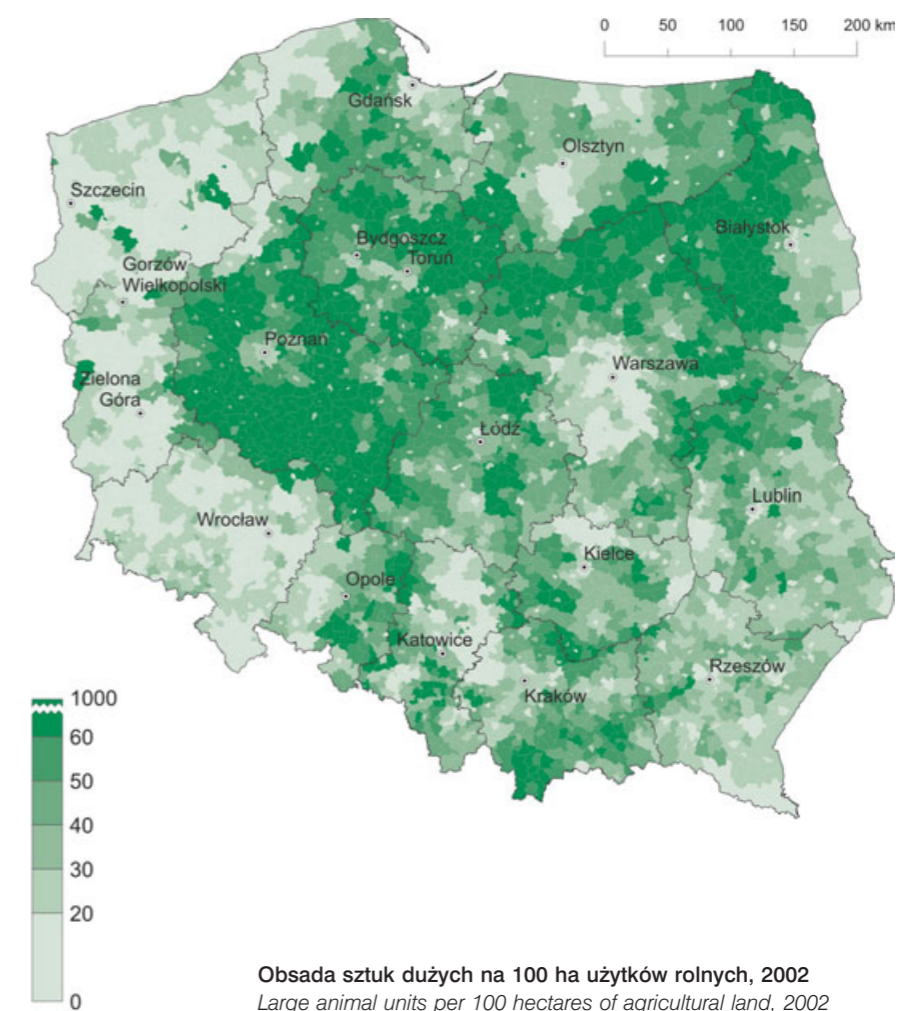
Struktura pogłowia zwierząt gospodarskich w rolnictwie ogółem w sztukach dużych, 2006

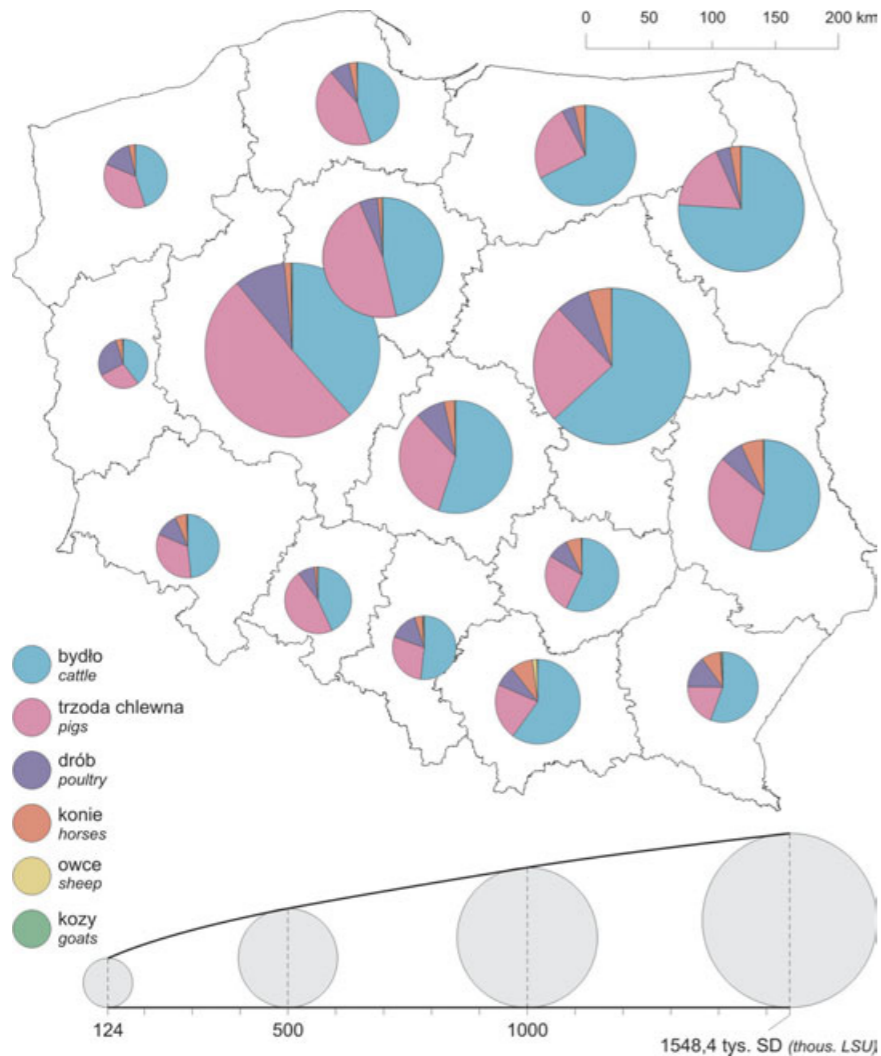
Structure of farm livestock in agriculture in total calculated according to large animal units, 2006

Kierunki chowu zwierząt gospodarskich wg R. Kulikowskiego, 2006

Directions of development in livestock breeding by R. Kulikowski, 2006

Pogłowie i struktura pogłowia zwierząt gospodarskich w sztukach dużych, 2006
Number and the overall structure of farm livestock calculated according to large animal units, 2006

powolny, wzrost pogłowia bydła i trzody chlewnej – kształtowany nie tyle przez rynek, ile raczej przez określone decyzje polityczne i ciągłe uprzywilejowanie rolnictwa uspołecznionego, wyrażające się np. zwiększonymi dostawami pasz treściwych. Druga połowa lat 1970. to okres stagnacji w rozwoju pogłowia zwierząt, po którym nastąpił dość systematyczny spadek pogłowia bydła i znaczne wahania w przypadku pogłowia trzody chlewnej. Po 1990 r., w wyniku pogorszenia się sytuacji makroekonomicznej dla rolnictwa nastąpił duży spadek, zwłaszcza pogłowia bydła i owiec, który z nieco mniejszą dynamiką kontynuowany był też po roku 2000. Spora liczba gospodarstw zrezygnowała z chowu zwierząt. Według danych dwóch ostatnich spisów rolnych odsetek gospodarstw

Pogłowie zwierząt gospodarskich i ich przeciętna liczba w gospodarstwie, 2006

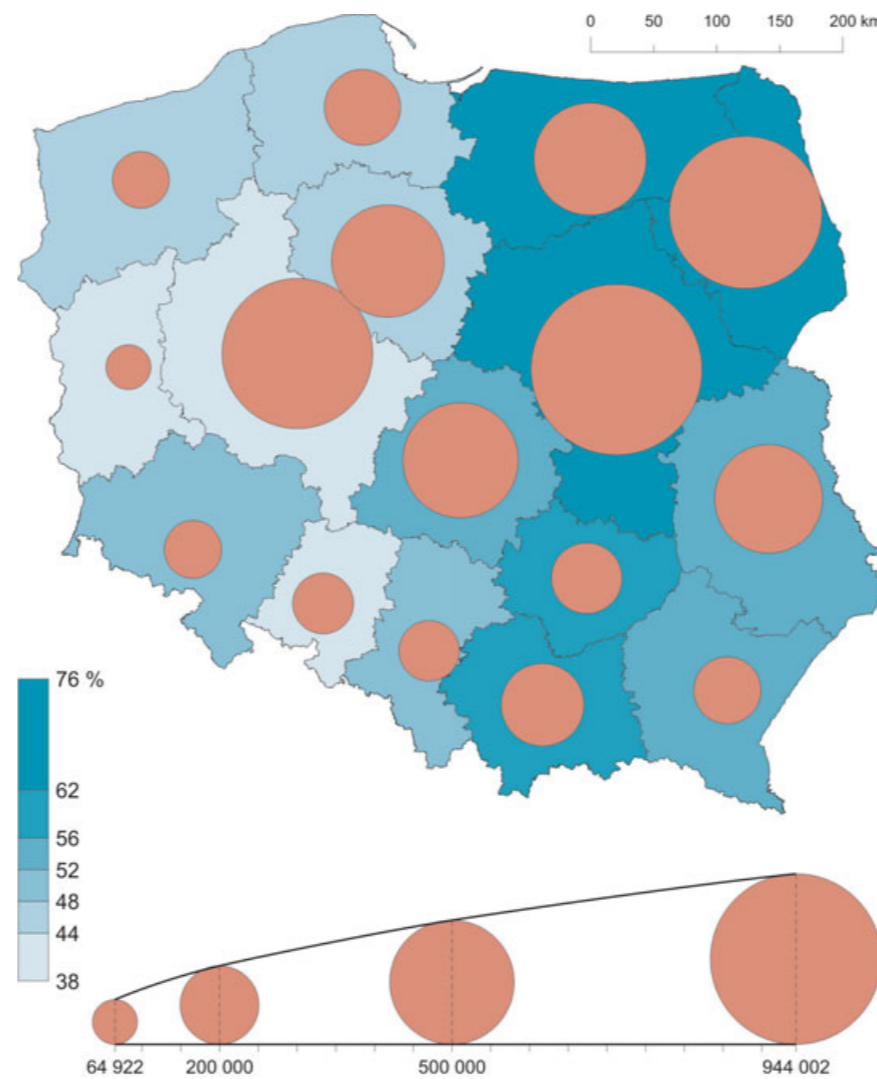
	Bydło		Trzoda chlewna	Owce	Konie
	ogółem	krowy			
Pogłowie (tys.)	5606,4	2823,8	18 880,5	308,0	307,0
Przeciętna liczba w gospodarstwie	6,0	3,2	24,8	17,2	1,5

Źródło: GUS (Bank Danych Regionalnych).

Struktura zwierząt wg grup obszarowych gospodarstw [%], 2002

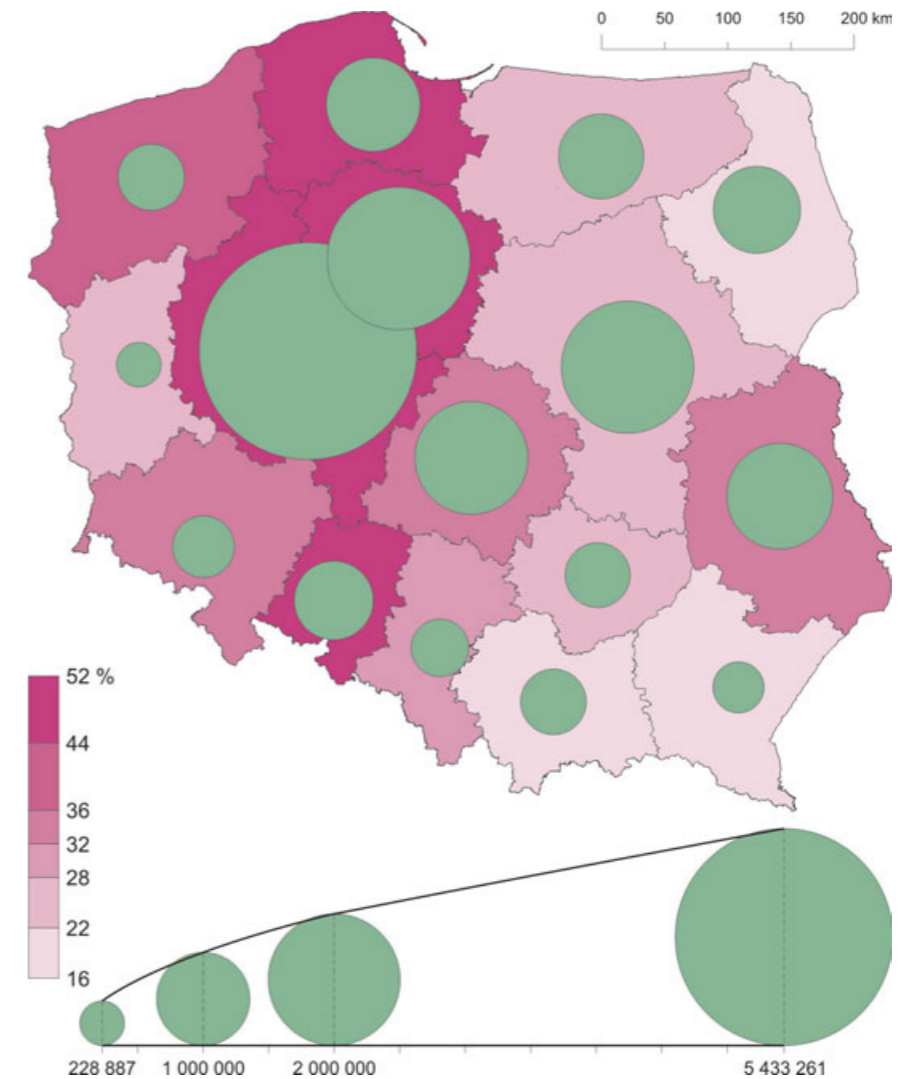
	Ogółem (szt.)	<1 ha	1–2 ha	2–5 ha	5–10 ha	10–15 ha	15–20 ha	20–50 ha	>50 ha
Bydło	5 532 728	1,1	2,2	9,4	19,5	18,7	13,6	23,4	12,1
Krowy mleczne	2 851 364	1,4	2,9	11,8	21,2	18,4	13,0	21,6	9,8
Drób kurzy	175 074 530	16,0	11,7	19,7	14,8	9,7	4,6	10,9	12,6
Konie	329 533	4,5	6,5	27,7	27,7	12,4	6,5	8,7	6,1
Kozy	193 355	22,6	18,9	24,1	16,4	6,7	3,6	4,7	3,1
Króliki	870 351	23,0	18,8	27,3	17,3	6,8	3,2	3,1	0,7
Zwierzęta futerkowe	257 261	35,4	10,7	11,1	13,2	7,4	2,8	10,4	8,9
Pnie pszczołe	562 446	36,9	14,5	17,2	14,0	7,7	3,6	4,7	1,2
Owce	311 383	4,9	7,6	15,7	16,1	11,7	8,9	23,0	12,1
Trzoda chlewna	18 628 910	1,0	1,4	6,1	17,5	18,2	12,7	24,0	19,1
Sztuki duże	7 577 674	1,2	2,1	9,0	19,1	18,2	12,9	23,0	14,5

Źródło: PSR 2002.

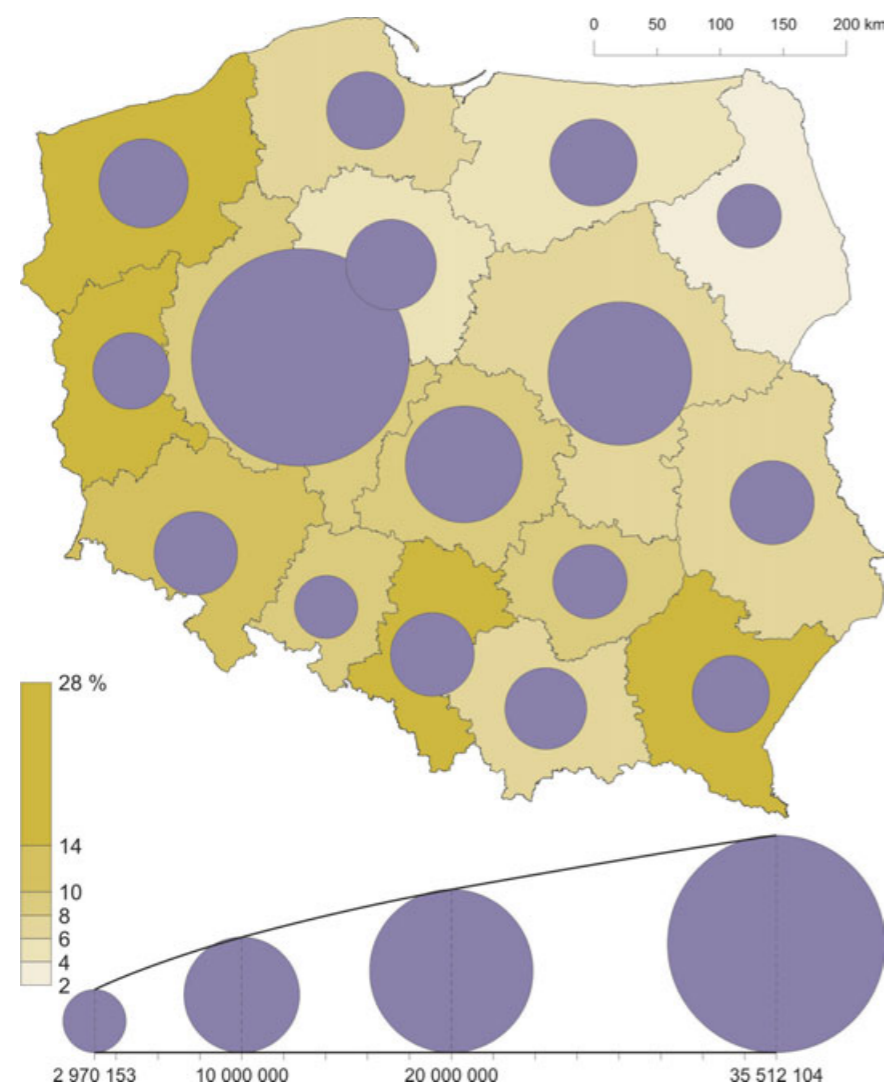
Pogłowie i udział bydła w strukturze pogłowia zwierząt gospodarskich w sztukach dużych, 2006

Number and the share of cattle livestock in the overall structure of farm livestock calculated according to large animal units, 2006

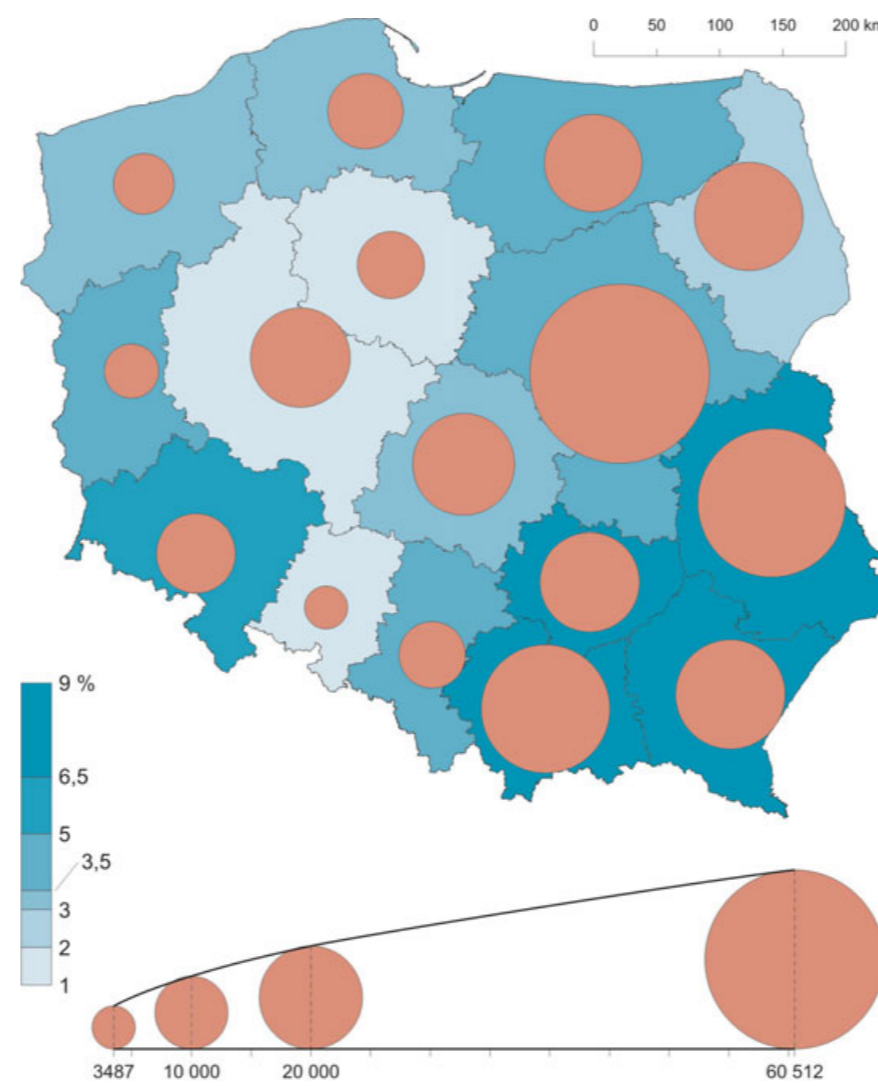
Pogłowie i udział trzody chlewnej w strukturze pogłowia zwierząt gospodarskich w sztukach dużych, 2006

Number of pigs and its share in the overall structure of farm livestock calculated according to large animal units, 2006

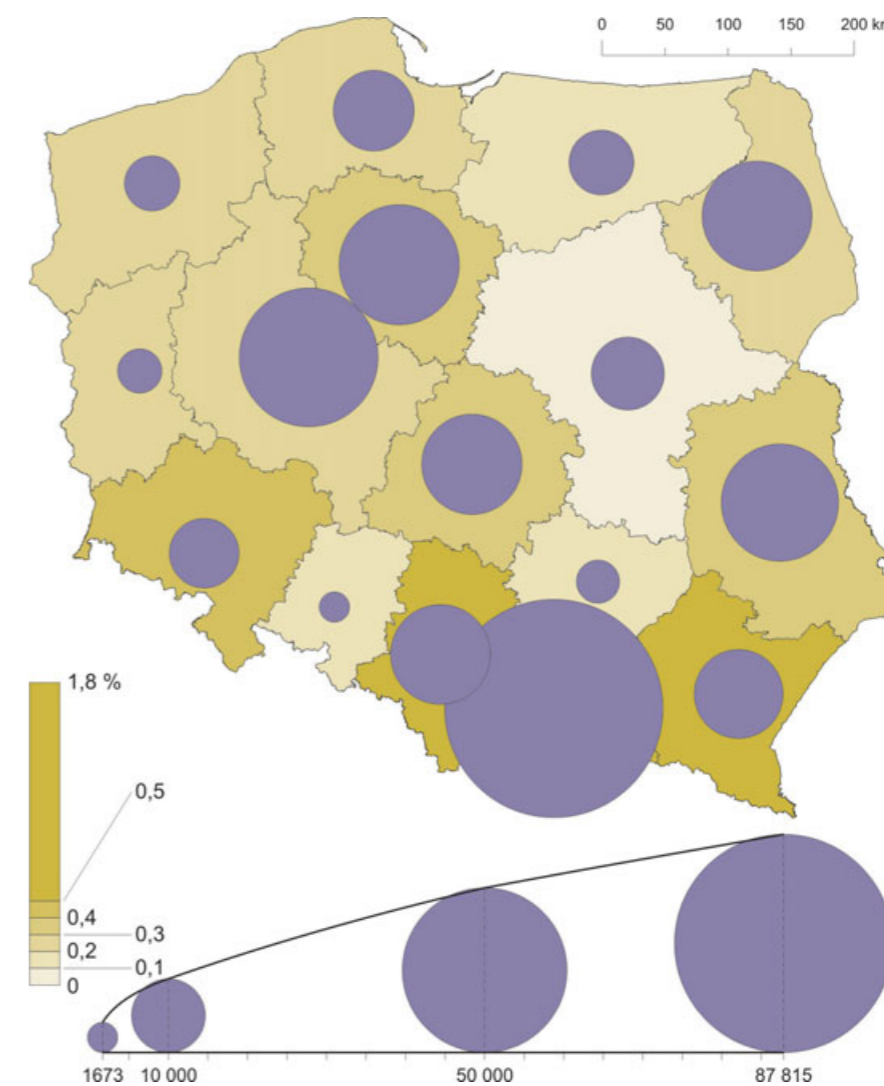
Pogłowie i udział drobiu w strukturze pogłowia zwierząt gospodarskich w sztukach dużych, 2006

Number of poultry stock and its share in the overall structure of farm livestock calculated according to large animal units, 2006

Pogłowie i udział koni w strukturze pogłowia zwierząt gospodarskich w sztukach dużych, 2006

Number of horses and its share in the overall structure of farm livestock calculated according to large animal units, 2006

Pogłowie i udział owiec w strukturze pogłowia zwierząt gospodarskich w sztukach dużych, 2006

Number of sheep and its share in the overall structure farm livestock calculated according to large animal units, 2006

Krowy rasy nizinnej czarno-białej (fot. K. Czapiewski)
Polish black and white cattle breed (by K. Czapiewski)

prowadzących chów zwierząt gospodarskich wahał się w województwach od 35,6 do 62,9% w 1996 r., a w 2002 już tylko 25,9–37,5%. Spadek liczby gospodarstw prowadzących chów zwierząt dotyczył zwłaszcza grupy obszarowej do 2 ha. Przyczyną były relatywnie wysokie koszty produkcji prowadzonej na małą skalę oraz łatwa dostępność produktów zwierzęcych na rynku.

Obserwowany od dawna znaczny spadek pogłowia koni wynikał z ograniczenia ich roli jako siły pociągowej.

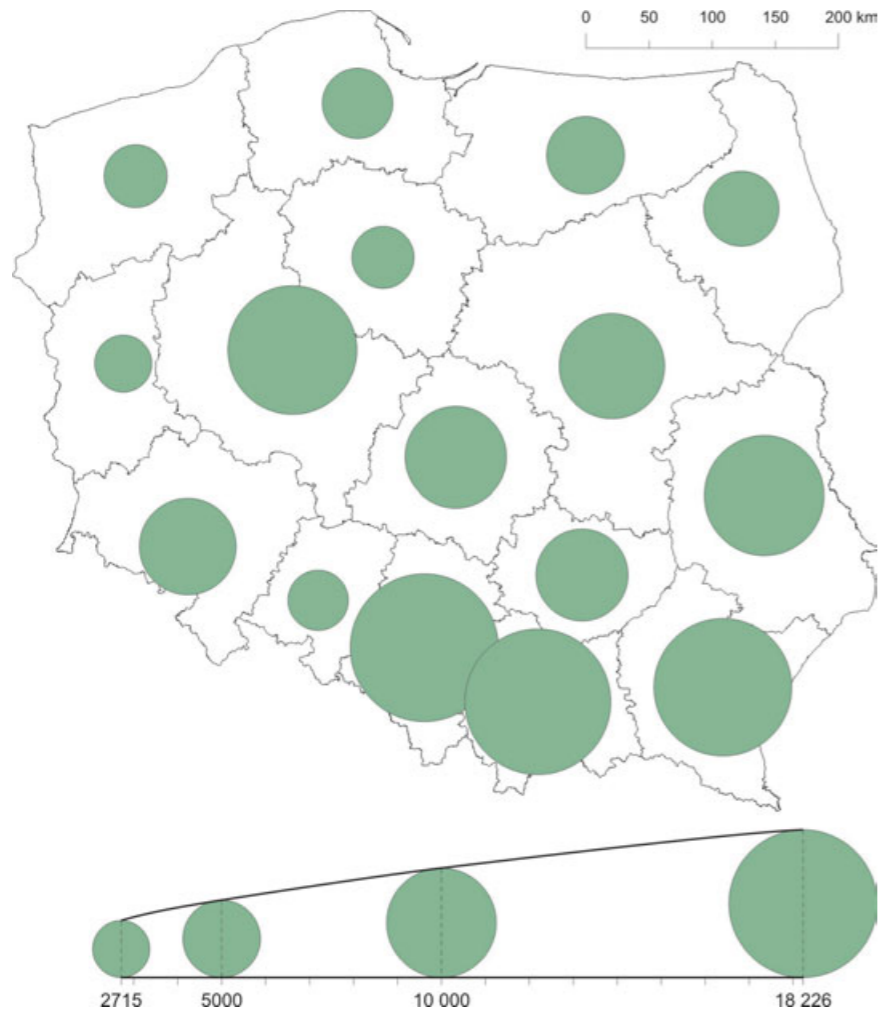
Zmiany w pogłowie trzody chlewnej w ostatnich kilkunastu latach przebiegały inaczej niż w przypadku bydła i zależały od co najmniej dwóch czynników – koniunktury cenowej na wieprzowinę i tzw. cyklu świńskiego.

Zmniejszeniu ulegała też obsada zwierząt liczona w sztukach dużych na 100 ha UR – z 60,3 SD w 1990 r. do 47,9 SD w 2006 r.

W strukturze produkowanego mięsa w całym okresie powojennym dominowała wieprzowina. Jej udział zmieniał się jednak z około 80% w okresie 1946–1955 po 56–58% w latach 1980. W połowie lat 1990. udział wieprzowiny ponownie wzrósł do nieco powyżej 70% ogólnej

Przydomowy chów kur (fot. K. Czapiewski)
Home hen farming (by K. Czapiewski)

Pogłowie kóz, 2008
Number of goats, 2008

ilości produkowanego w Polsce mięsa, a to z dwóch powodów. Pierwszym był spadek zainteresowania konsumentów mięsem wołowym (choroba „wściekłych krów”), drugim likwidacja gospodarstw państwowych, w których chów bydła był prowadzony. W ostatnich kilku latach nastąpił bardzo szybki wzrost produkcji mięsa drobiowego, przy dalszym spadku produkcji mięsa wołowego i cielęcego. W 2006 r. 56,4% krajowej produkcji mięsa stanowiła wieprzowina, 27,1% mięso drobiowe, 9,4% wołowina, 1% mięso cielęce i 0,5% konina.

Produkcja mleka krowiego w okresie powojennym wzrastała wraz ze wzrostem pogłowia krów i ich mleczości aż do końca lat 1970., kiedy osiągnęła poziom około 16,5 mld litrów. Kolejne lata przyniosły spadek tej produkcji do około 11,5 mld litrów, powodowany głównie spadkiem pogłowia krów, którego nie rekompensował wzrost mleczości.

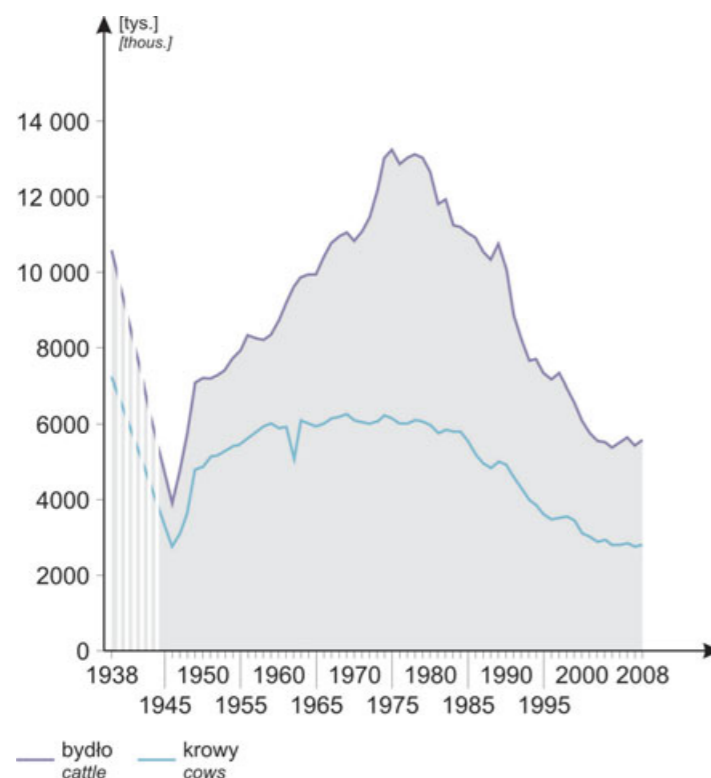
In 2002 less than half of farms in Poland were involved in animal husbandry, with animal production accounting for 58% of value of commercial agricultural produce. In the livestock structure, calculated according to large animal units (1 unit = 500 kg), cattle take 54% and pigs 34%. Due to the worsening of the economic situation, starting with 1980 there has been a distinct reduction of the numbers of livestock, especially cattle and sheep, while the drop of the number of horses resulted from the limitation of their role as pulling power. Changes in the numbers of pigs depended upon the prices for pork and the hog cycle. As far as the structure of the meat produced is concerned, during the entire post-war period pork dominated (57% of production in 2006). Beginning with the 1990s there has been a fast increase of the share of poultry (in 2006 – 27% of meat production). Milk production had been increasing, along with the number of cows and milk yield until the end of the 1970s. The following years were marked with gradual decrease of milk production, caused mainly by the decrease of the number of cows and the introduction of the milk quota.

9.2 Bydło rogате

Cattle

Bydło rogате chowane jest w celu produkcji mleka i mięsa. W Polsce zdecydowanie dominuje pierwszy z tych celów: w 2006 r. mleko stanowiło 31,2% produkcji towarowej rolnictwa, wołowina tylko 9,8%. Innym produktem chowu bydła, ważnym z powodów agrotechnicznych, jest obornik. W przeszłości nawożenie obornikiem wspomagało żyzność powszechnie występujących w Polsce przeciętnej i słabej jakości gleb. Jednak wprowadzenie na większą skalę bezściółkowego systemu chowu bydła spowodowało spadek produkcji obornika i pogorszenie jego jakości.

Wojna i okres okupacji zaznaczył się bardzo dużymi stratami w pogłowie bydła. Liczba tych zwierząt w latach 1938–1946 zmniejszyła się blisko trzykrotnie i w ostatnim z tych lat wynosiła 3,9 mln sztuk (około 19 szt./100 ha UR). Druga połowa lat 1940. to stosunkowo dynamiczny okres odbudowy pogłowia tych zwierząt (wzrost o 46% w okresie 1946–1950). W początkach lat 1950. chów bydła przeżywał stagnację

Zmiana pogłowia bydła, w tym krów
Change in the number of cattle livestock including dairy cows

związaną z presją władz państwowych w kierunku socjalizacji rolnictwa, następnie aż do 1975 r. pogłowie zwierząt rosło, osiągając 13 254 tys. sztuk (69 szt./100 ha UR).

Od końca lat 1970. pogłowie bydła systematycznie malało. Dynamika tego spadku była szczególnie wysoka w ostatnim ćwierćwieczu. W latach 1975–2007 krajowe pogłowie bydła zmniejszyło się z 13,2 mln sztuk (69 SD/100 ha UR) do 5,7 mln (35 SD/100 ha UR), czyli 43,2% stanu z 1975 r. Było to skutkiem ograniczenia chowu w małych gospodarstwach rolnych (głównie z powodu spadku opłacalności), a po 1990 r. także likwidacji państwowych gospodarstw rolnych. Drobne gospodarstwa indywidualne, miały trudności z przechowywaniem mleka we właściwych warunkach higienicznych, co z kolei wiązało się z trudnością jego sprzedaży do zakładów przetwórczych. Systematycznemu spadkowi pogłowia bydła w ostatnich kilkunastu latach towarzyszą także zjawiska pozytywne. Należą do nich: rozwój chowu wielkostadnego w dużych gospodarstwach, lepsze dostosowanie chowu do bazy paszowej, wzrost mleczności krów i wyraźna poprawa wytwarzanych produktów mleczarskich. W latach 1996–2002 liczba gospodarstw o przeciętnej powierzchni 1–5 ha posiadających 1–2 sztuki bydła zmniejszyła się o 153,6 tys. Natomiast liczba gospodarstw prowadzących chów tych

zwierząt na dużą skalę wzrosła w tym samym okresie z 9,2 tys. do 20,5 tys.

Według PSR 2002 chowem bydła zajmowało się 48% indywidualnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha, z których prawie połowa posiadała zaledwie 1–2 sztuki tych zwierząt. W stadach liczących ponad 20 sztuk skupionych było ponad 1/3 całego pogłowia krów. W 2007 r. w gospodarstwach indywidualnych znajdowało się 94,1% stada. Dużemu spadkowi pogłowia bydła w gospodarstwach małych – w 1996 r. do gospodarstw o powierzchni 1–5 ha należało 17% bydła ogółem, a w 2002 r. zaledwie 11,2% – towarzyszą zjawiska pozytywne. Należy do nich wzrost skali chowu w gospodarstwach dużych, oraz lepsze dostosowanie natężenia chowu do bazy paszowej, i wzrost produktywności (mleczności krów). Liczba gospodarstw prowadzących chów bydła na większą skalę zwiększyła się z 9,2 tys. do 20,5 tys. a udział tych gospodarstw w ogólnym pogłowie bydła wzrósł z 13,9% w 1996 r. do 22,6% w 2002 r. Kilka gospodarstw będących spółkami prawa handlowego utworzonymi z byłych PGR-ów utrzymywało stada bydła od 3150 do 8150 sztuk. Gospodarstwa te znajdowały się na terenie województw: opolskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego.

Bydło – liczba gospodarstw, pogłowie, skala chowu w grupach obszarowych gospodarstw, 2002

Grupy obszarowe gospodarstw (ha)	Bydło								Przeciętna wielkość pogłowia w jednym gospodarstwie	
	ogółem				w tym krowy					
	gospodarstwa		pogłowie		gospodarstwa		pogłowie		bydło ogółem	krowy
liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%			
Ogółem	935 193	100,0	5 532 728	100,0	873 799	100,0	2 851 364	100,0	5,9	3,3
<1	39 863	4,3	60 347	1,1	34 579	4,0	40 869	1,4	1,5	1,2
1–2	82 232	8,8	120 589	2,2	72 072	8,2	82 448	2,9	1,5	1,1
2–5	253 241	27,1	520 833	9,4	235 185	26,9	335 912	11,8	2,1	1,4
5–10	274 425	29,3	1 079 570	19,5	260 161	29,8	603 731	21,2	3,9	2,3
10–15	137 981	14,8	1 034 479	18,7	131 721	15,1	524 277	18,4	7,5	4,0
15–20	66 072	7,1	752 015	13,6	63 189	7,2	370 876	13,0	11,4	5,9
20–50	72 513	7,8	1 293 895	23,4	68 979	7,9	614 551	21,6	17,8	8,9
>50	8 866	0,9	671 000	12,1	7 913	0,9	278 700	9,8	75,7	35,2

Źródło: PSR 2002.

Najwyższa liczba tych zwierząt w przeliczeniu na jednostkę powierzchni rolniczej w indywidualnych gospodarstwach rolnych charakteryzowała: Podlasie, Wielkopolskę, północne Mazowsze i część terenów podgórskich. Rejonem szczególnie intensywnego chowu bydła, który wykształcił się w ostatnich kilkunastu latach, jest zachodnia część woj. podlaskiego. Dynamiczny rozwój chowu, zwłaszcza bydła mlecznego,

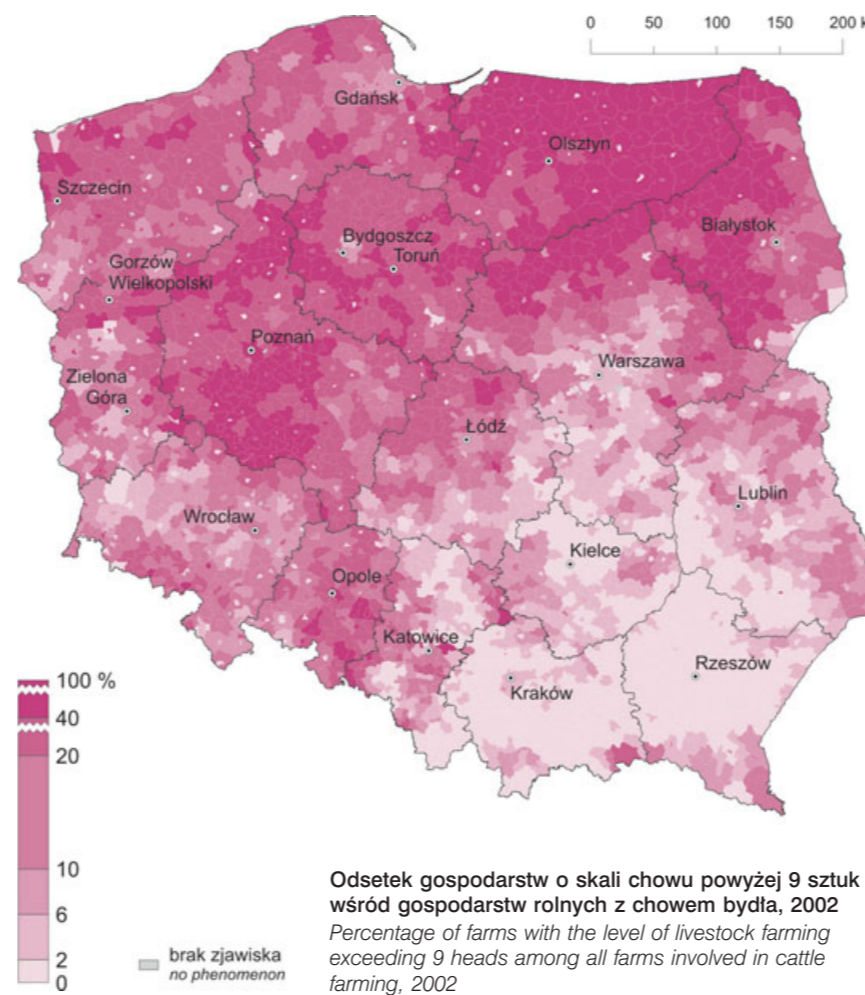
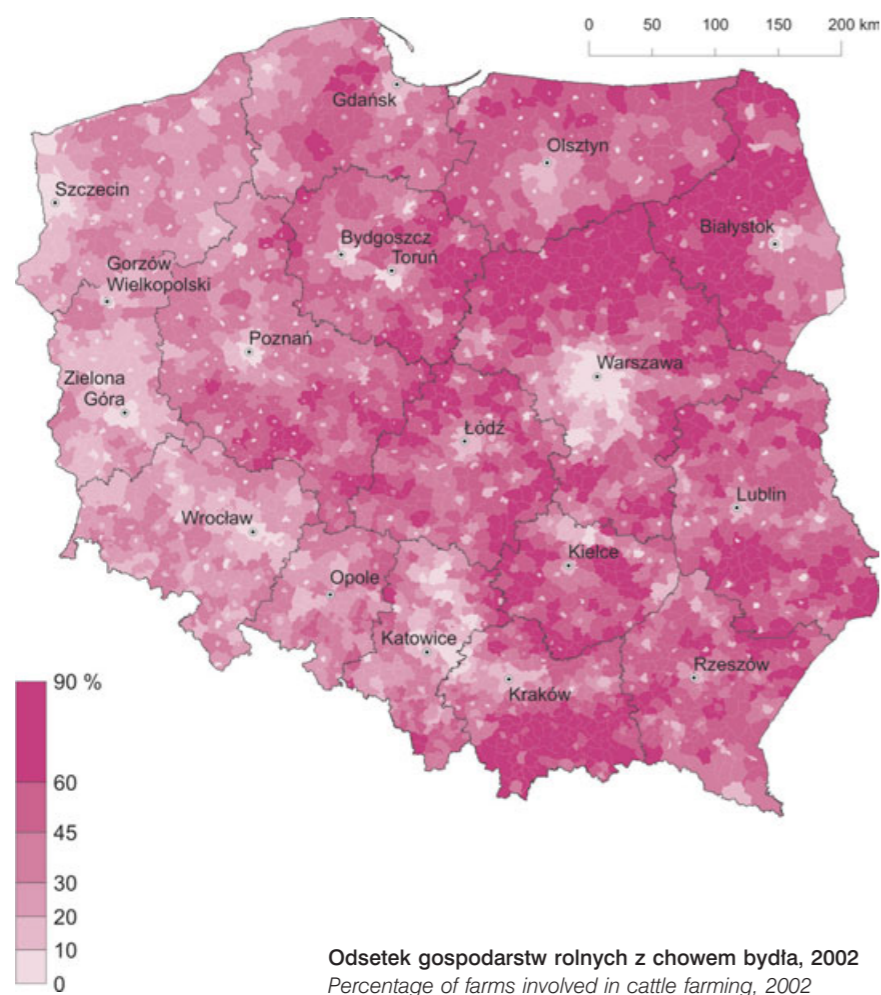
nastąpił tu w związku z rozwojem przetwórstwa mleka w Spółdzielni Mleczarskiej „Mlekovita” z siedzibą w Wysokim Mazowieckim. Mlekovita jest obecnie największą mleczarską grupą kapitałową, posiadającą swoje zakłady przetwórcze w wielu innych miastach na terenie kraju.

Przy przeciętnej w kraju obsadzie bydła – 33 sztuki na 100 ha UR w 2002 r. – w woj. podlaskim wskaźnik ten wyniósł 60 sztuk, w wielu

Pogłowie krów – struktura własnościowa i obsada na 100 ha użytków rolnych wg grup obszarowych gospodarstw, 2002

Grupy obszarowe gospodarstw (ha)	Pogłowie krów							
	ogółem		w tym gospodarstwa					
	sztuk	% stada	indywidualne		pozostałe		sztuk	% stada
sztuk			% stada	% pogłowia ogółem	% pogłowia ogółem			
Ogółem	2 851 364	51,5	2 724 770	52,1	95,6	126 594	41,3	4,4
<1	40 869	67,7	40 025	68,0	97,9	844	57,4	2,1
1–2	82 448	68,4	82 442	68,4	100,0	6	9,0	0,0
2–5	335 912	64,5	335 905	64,5	100,0	7	25,0	0,0
5–10	603 731	55,9	603 693	55,9	100,0	38	15,8	0,0
10–15	524 277	50,7	524 225	50,7	100,0	52	38,5	0,0
15–20	370 876	49,3	370 828	49,3	100,0	48	37,5	0,0
20–50	614 551	47,5	614 115	47,5	99,9	436	39,9	0,1
>50	278 700	41,5	153 537	41,8	55,1	125 163	41,3	44,9

Źródło: PSR 2002.

gminach zachodniej części tego regionu dochodził do 90, a w kilku osiągnął nawet 120 sztuk. Przestrzenne zróżnicowanie chowu bydła ogółem i krów wyrażone ich obsadą w sztukach rzeczywistych na 100 ha UR jest bardzo duże.

Chów bydła na małą skalę występuje głównie w Polsce południowo-wschodniej: tam gospodarstwa posiadające 1–2 sztuki bydła stanowią ponad 75% gospodarstw hodujących zwierzęta. Wynika to po części z małych rozmiarów gospodarstw i ukierunkowania produkcji rolniczej na samozaopatrzenie.

Gospodarstwa w Polsce północno-zachodniej prowadzą chów bydła na większą skalę. Bydło w stadach liczących 30–50 sztuk nierzadko stanowi tu ponad 50% ogólnego pogłowia.

W 2002 r. wysoka obsada bydła (ponad 50 sztuk na 100 ha UR) charakteryzowała tereny Podlasia, północnego Mazowsza, południowych Kujaw, Równiny Kutnowskiej i południowej Wielkopolski. Drugi obszar o tak wysokiej obsadzie bydła to Podhale i Sądecczyzna. Spośród 51 gmin o obsadzie ponad 80 sztuk, 25 znajdowało się w woj. podlaskim. Z kolei w części gmin Pojezierza Pomorskiego, Ziemi Lubuskiej, Niziny Śląskiej i strefy podmiejskiej Warszawy było mniej niż 5 sztuk bydła na 100 ha UR. Tutaj przed 1990 r. duży udział we władaniu terenami rolniczymi miały państwowe gospodarstwa rolne. Większość z nich, broniąc się przed upadłością wyprzedawała inwentarz żywy, równolegle z majątkiem trwałym.

Słabo rozwinięty był chów bydła (poniżej 20 sztuk/100 ha UR) na środkowym i zachodnim Pomorzu, Ziemi Lubuskiej, Dolnym Śląsku i części Śląska Opolskiego.

Wraz ze spadkiem udziału krów w stadzie spadało w Polsce ich pogłowie (z około 6 mln w latach 1958–1980 do 2,8 mln w 2007 r.). Znacznie jednak wzrosła ich przeciętna mleczność w skali roku: z około 2,6 tys. litrów w 1975 r. do 4,3 tys. w 2007 r., m.in. dzięki powszechnej w ostatnich latach wymianie polskich ras bydła mlecznego na bardziej produkcyjne rasy sprowadzane z zagranicy, a także krzyżowanie bydła polskiego z innymi rasami.

Do połowy lat 1990. dominowało w Polsce bydło czarno-białe, będące krzyżówką ras krajowych z bydem fryzyjskim, pochodzącym z Holandii. Obecnie coraz częściej spotykane są krzyżówki z północno-amerykańskim bydem holsztyńsko-fryzyjskim. Na niewielką skalę wprowadza się też w Polsce typowo mleczną rasę jersey, pochodzącą z wysp brytyjskich. Polskie bydło czerwone występuje w największej liczbie na Nowosądecczyźnie oraz nielicznie na terenie województw: podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego i podlaskiego. Typem wszechstronnie użytkowym jest bydło simentalskie, hodowane w Bieszczadach, na Pogórzu Beskidu Niskiego, na Wyżynie Kielecko-Sandomierskiej, Wyżynie Lubelskiej, na Mazowszu i w Wielkopolsce. Bydło to charakteryzuje stosunkowo niezła wydajność rzeźna.

W ostatnich latach obok rozwoju typowych ras bydła mlecznego coraz bardziej upowszechniają się rasy mięsne: limousine, hereford, aberdeen angus, galloway, piemontese i inne, importowane głównie z Kanady, Danii, Francji i Szwecji.

Do 1965 r. w Polsce dominował mleczny kierunek chowu bydła. Świadczy o tym duży udział krów w ogólnym stadzie tych zwierząt (70%). W późniejszych latach zalecano zmniejszenie tego udziału w celu poprawy selekcji bydła i przeciętna krajowa udziału krów w stadzie bydła

Wypas bydła mięsnego (fot. J. Bański)
Meat cattle out to pasture (by J. Bański)

Krowa rasy czerwono-białej (fot. J. Bański)
Red and white cattle breed (by J. Bański)

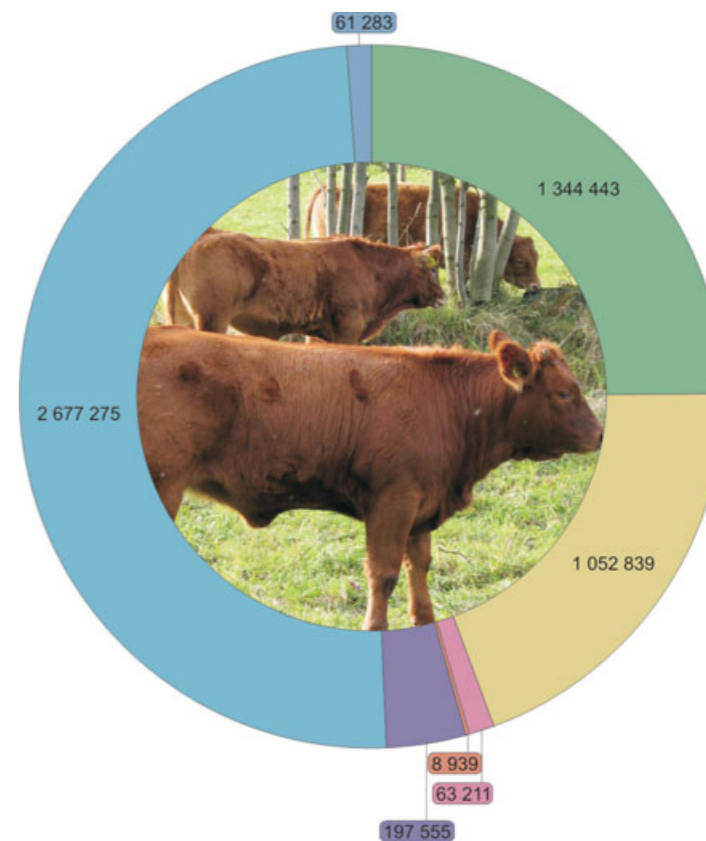
1 kropka (dot) - 1000

Pogłowie bydła, 2002
Number of cattle, 2002

1 kropka (dot) - 500

Pogłowie krow, 2002
Number of cows, 2002

- cielęta w wieku poniżej 1 roku
calves under 1 year old
- bydło w wieku 1-2 lat
cattle 1-2 years old
- byki w wieku 2 lub więcej lat
bulls 2 or more years old
- jałówki rzeźne w wieku 2 lub więcej lat
heifers for butchery 2 or more years old
- jałówki na chów w wieku 2 lub więcej lat
heifers for breeding 2 or more years old
- krowy mleczne w wieku 2 lub więcej lat
milker cows 2 or more years old
- krowy "mamki" w wieku 2 lub więcej lat
nurse cows 2 or more years old

Struktura pogłowia bydła, 2007
Structure of cattle livestock population, 2007

spadła do 46–53%, co wskazywałoby na przewagę mleczno-mięsnego kierunku chowu tych zwierząt.

Przestrzenne zróżnicowanie kierunków chowu bydła w Polsce uwarunkowane zostało głównie czynnikami historycznymi oraz wielkością gospodarstw. Granice pomiędzy głównymi kierunkami w bardzo dużym stopniu nawiązują do granic zaborów. W Polsce dominują trzy kierunki użytkowe chowu bydła: mleczno-mięsny i mięsno-mleczny na zachodzie kraju i mleczny na wschodzie. W południowo-wschodniej części kraju dość często reprezentowany jest też kierunek wydojowy (pow. 72% krów w stadzie), charakterystyczny dla obszarów o silnym rozdrobnieniu gospodarstw, nastawieniu na samozaopatrzenie i przewadze rent i emerytur jako głównego źródła dochodu.

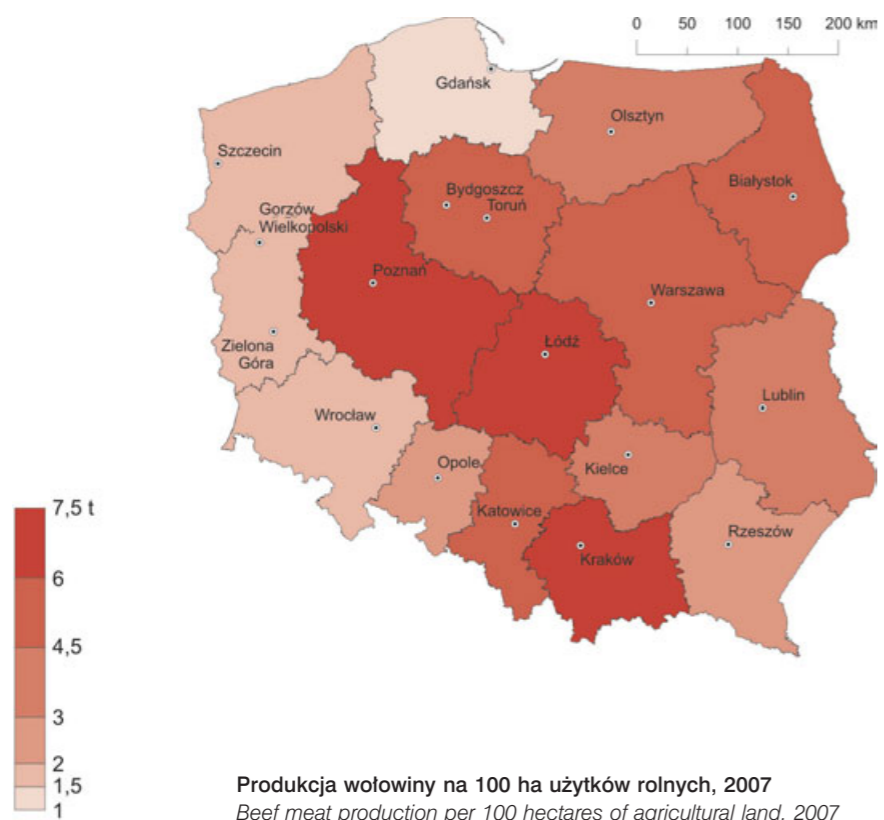
Produkcja mleka w Polsce stanowi 33,7% ogólnej wartości zwierzęcej produkcji towarowej. W 2006 r. 92% mleka produkowane było w gos-

podarstwach indywidualnych, a zaledwie 8% przypadają na inne formy własnościowe rolnictwa.

Największa produkcja mleka na 1 ha UR (1600 litrów) charakteryzuje woj. podlaskie, najmniejsza zaś zachodniopomorskie (204 l) i dolnośląskie. Najwięcej mleka pochodzi z woj. mazowieckiego (19,6%) i podlaskiego (15,2%).

Brak tradycji w spożyciu mięsa wołowego w Polsce, jest powodowany m.in. tym, że na rzeź przeznaczano głównie bydło ras mlecznych o obniżonej wartości konsumpcyjnej w porównaniu z wołowiną pochodzącą od ras mięsnych. Dlatego udział mięsa wołowego i cielęcego w ogólnej produkcji mięsa w Polsce nigdy nie był duży i do początku lat 1960.

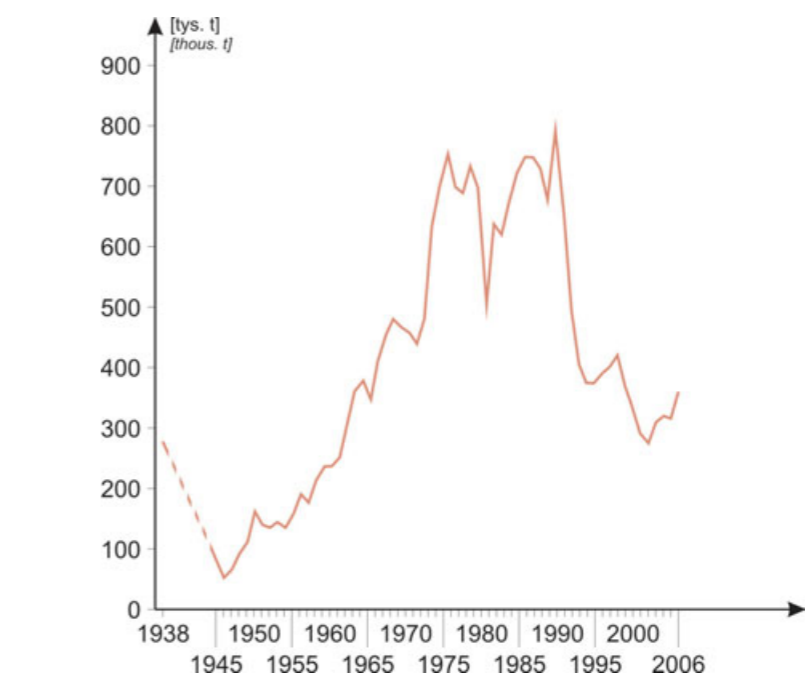
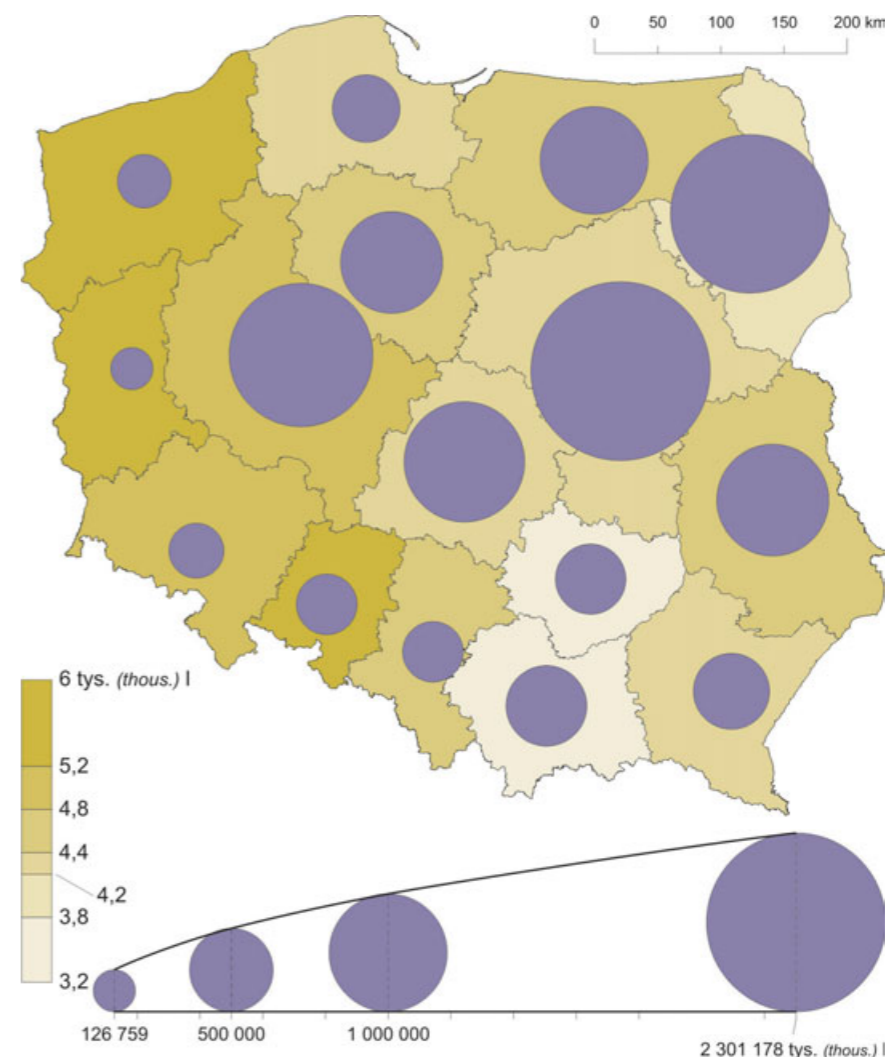
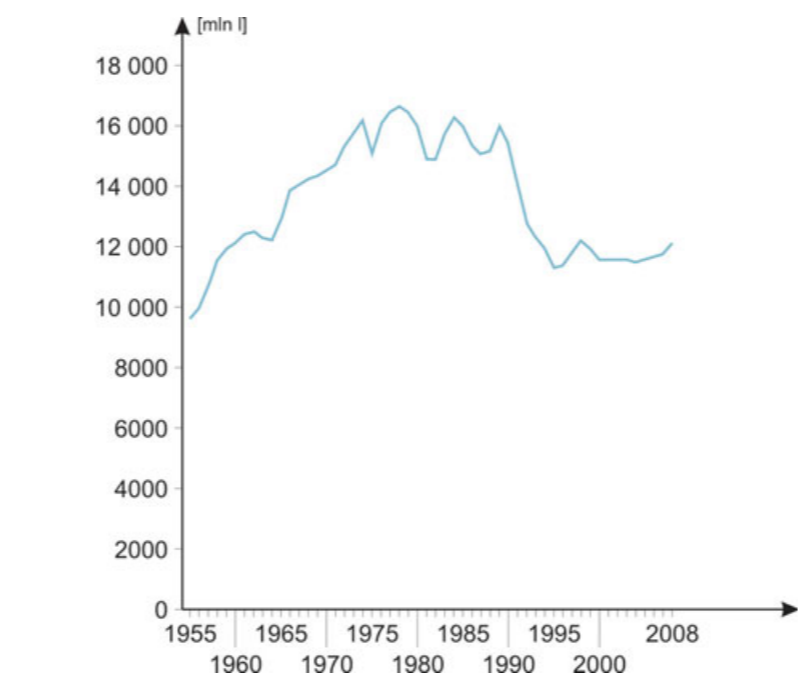

Nowoczesna dojmarnia mleka (fot. J. Bański)
Modern milking facilities (by J. Bański)

utrzymywał się na poziomie 13–14%, w latach 1976 i 1985 przekroczył nawet 27%. Po 1990 r. udział wołowiny w całkowitej produkcji mięsa systematycznie spadał, aż do najniższego w całym okresie powojennym 8,6% w 2002 r. Po 2005 r. udział ten wzrósł nieznacznie do 9,4%.

W latach 1990–2006 konsumpcja wołowiny zmniejszyła się z 16,4 kg do około 5 kg/1 mieszkańca. Stało się to w pewnym stopniu za sprawą choroby Creutzfeldta-Jacoba. Na szczęście w Polsce dotychczas zanotowano tylko pojedyncze przypadki zachorowania krów na BSE (*bovine spongiformum encephalopaty*). Spadek wielkości spożycia wołowiny był związany także ze stałym regresem pogłowia bydła, zwłaszcza w małych gospodarstwach, gdzie jego chów przestał być opłacalny.

The primary objective of cattle raising in Poland is milk production (in 2006 it accounted for 31% of commercial production from agriculture). There were in 2007 in Poland 5.7 million of cattle (35 units per hectare of agricultural land). Until the middle of the 1990s black-and-white cattle dominated in Poland. Nowadays, the cross-breeds are increasingly often encountered of the Holstein-Frisian cattle, originating from America. The Simmental cattle constitute a common all-purpose breed. Until 1970 the milk orientation of cattle raising had been clearly dominating, with usually more than 70% of cows in a herd. This share dropped thereafter and amounted to around 50%. The highest production of milk per hectare of agricultural land is observed in the province of Podlasie (1600 litres). The biggest milk production comes from the provinces of Masovia (20% of the total) and Podlasie (15%). Beef is not a popular meat eaten in Poland. In the years 1990–2006 consumption of beef dropped from 16.4 kg to roughly 5 kg per capita, which was, in particular, the effect of the Creutzfeldt-Jacob disease.

9.3 Trzoda chlewna

Chów trzody chlewnej w 2002 r. prowadziło 39% gospodarstw rolnych, z których ponad połowa posiadała małe stada liczące 1–9 sztuk. W roku 2006 żywiec wieprzowy stanowił 14,8% produkcji globalnej rolnictwa i 21,4% produkcji towarowej. Mięso wieprzowe wyraźnie dominowało w produkcji mięsa w Polsce. W 1950 r. udział ten dochodził nawet do 80%. W następnych kilkudziesięciu latach udział ten systematycznie spadał do poniżej 60% w latach 1980–1990. Po dużym spadku pogłowia bydła w początku lat 1990., związanym z likwidacją gospodarstw państwowych i ograniczeniem produkcji wołowiny związanym z zagrożeniem chorobą BSA, udział mięsa wieprzowego wzrósł do 71,5% w 1995 r. W następnych latach ponownie spadł do poniżej 60% – głównie z powodu dynamicznego wzrostu produkcji i spożycia mięsa drobiowego.

Chów trzody chlewnej jest wyraźnie powiązany z kierunkami produkcji roślinnej, zwłaszcza zbożowym a także zbożowo-ziemniaczanym i ma coraz większe znaczenie w ogólnej strukturze produkcji zwierzęcej ze względu na stały spadek pogłowia bydła. Wieprzowina jest jednym z podstawowych produktów żywnościowych polskiego społeczeństwa. Roczne spożycie wieprzowiny w latach 1990–2005 w zasadzie nie zmieniło się i wynosi 37–39 kg/1 mieszkańca.

Krajowe pogłowie trzody chlewnej ulegało znacznym wahaniom, określanym terminem „cykli świńskich”, osiągając maksymalne poziomy w kilku latach 1970. (powyżej 21 mln sztuk) i w 1992 r. (22 mln sztuk).

Podobnie jak w przypadku bydła, w ostatnich kilkunastu latach, największemu ograniczeniu uległ chów trzody w gospodarstwach drobnych 1–2 hektarowych. Rozwijał się natomiast wielkostadny chów trzody w dużych gospodarstwach, który jednak nie rekompensował ubytków w gospodarstwach małych. Największy udział w ogólnym pogłowiu trzody chlewnej 24% ma grupa gospodarstw o powierzchni 20–50 ha. Znaczne udziały charakteryzowały też grupy obszarowe: 5–10 ha (17,5%), 10–15 ha (18,2%) oraz gospodarstwa duże, powyżej 50 ha (19,1%).

Wielkość pogłowia tych zwierząt w gospodarstwach zwiększa się wraz ze wzrostem ich powierzchni. W grupach gospodarstw: 15–20 ha i 20–50 ha obsada trzody chlewnej na 1 ha UR była największa i wynosiła 164,5 sztuk. W grupie gospodarstw 1–2 ha wskaźnik ten wynosił zaledwie 32,5 sztuk.

Trzoda chlewna zaliczana jest do zwierząt o krótkim cyklu produkcyjnym, chociaż w porównaniu z krajami Europy Zachodniej jest on w Polsce nadal zbyt długi. Niższa jest też w Polsce produktywność po-

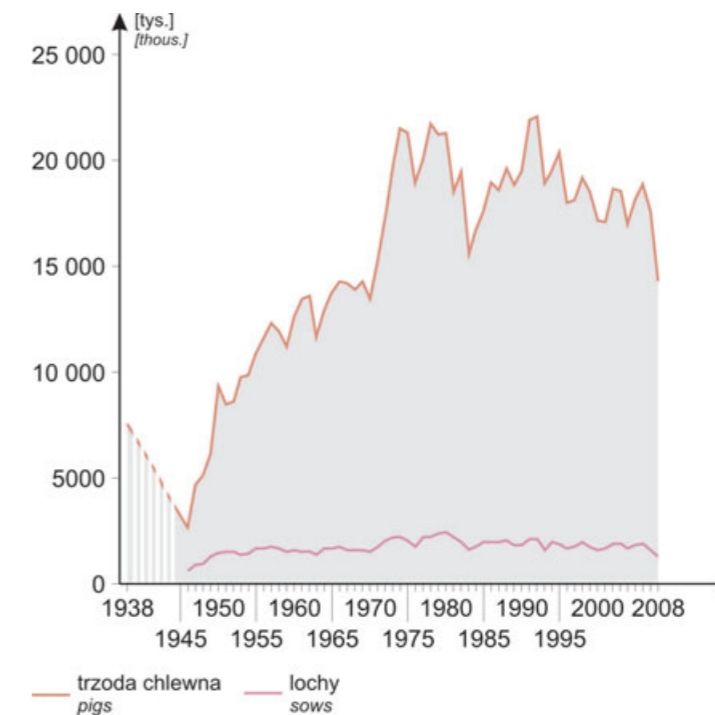
głowia, średnia zawartość mięsa w tuszy oceniana jest w naszym kraju na 44–48% i jest o 5–9% niższa niż w krajach Europy Zachodniej.

Charakterystyczną cechą chowu trzody chlewnej jest słabnący związek z ziemią. W coraz większej mierze podstawę żywienia tych zwierząt stanowią pasze treściwe, często pochodzące spoza gospodarstwa, a głównym ich komponentem są zboża.

Wraz z rozwojem pogłowia zwiększała się też obsada trzody chlewnej w przeliczeniu na jednostkę powierzchni rolnej. W 2006 r. obsada tych zwierząt wynosiła 119 sztuk na 100 ha UR.

Przestrzenne zróżnicowanie w poziomie chowu trzody chlewnej mierzone ich obsadą na jednostkę powierzchni rolnej było w 2002 r. bardzo duże: od 1–2 sztuk/100 ha UR na obszarach strefy podmiejskiej Warszawy, 15–20 sztuk w terenach górskich Karpat i Sudetów do ponad 230 sztuk w Wielkopolsce i na Kujawach, i rekordowej obsady 800–1200 sztuk w niektórych gminach Wielkopolski. Na niektórych terenach woj. wielkopolskiego ten wskaźnik był podobny bądź przekraczał poziom znany z regionów Danii, Belgii i Holandii.

Do niedawna dominowały w Polsce rasy trzody chlewnej: wielka biała i biała zwisłoucha. Mniejsze znaczenie miały inne rasy – puławska, złotnicka biała i pstra. Obecnie rasy te są udoskonalane przez krzyżowanie

Zmiana pogłowia trzody chlewnej, w tym loch
Change in the number of pigs, including sows in pig

Trzoda chlewna – liczba gospodarstw, pogłowie w grupach obszarowych gospodarstw, 2002

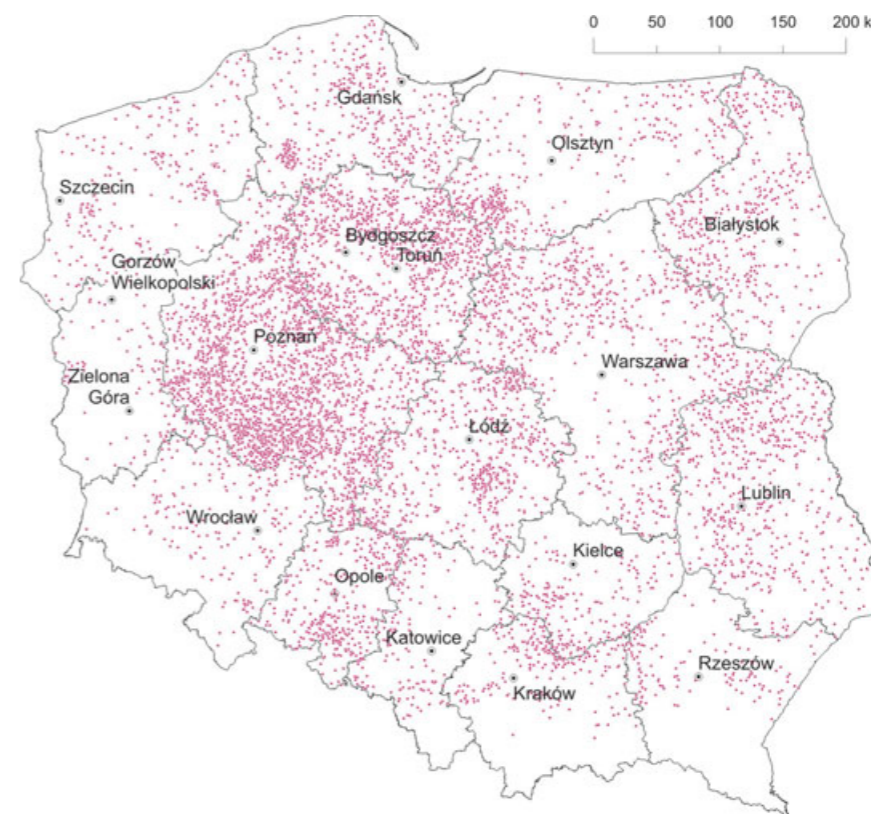
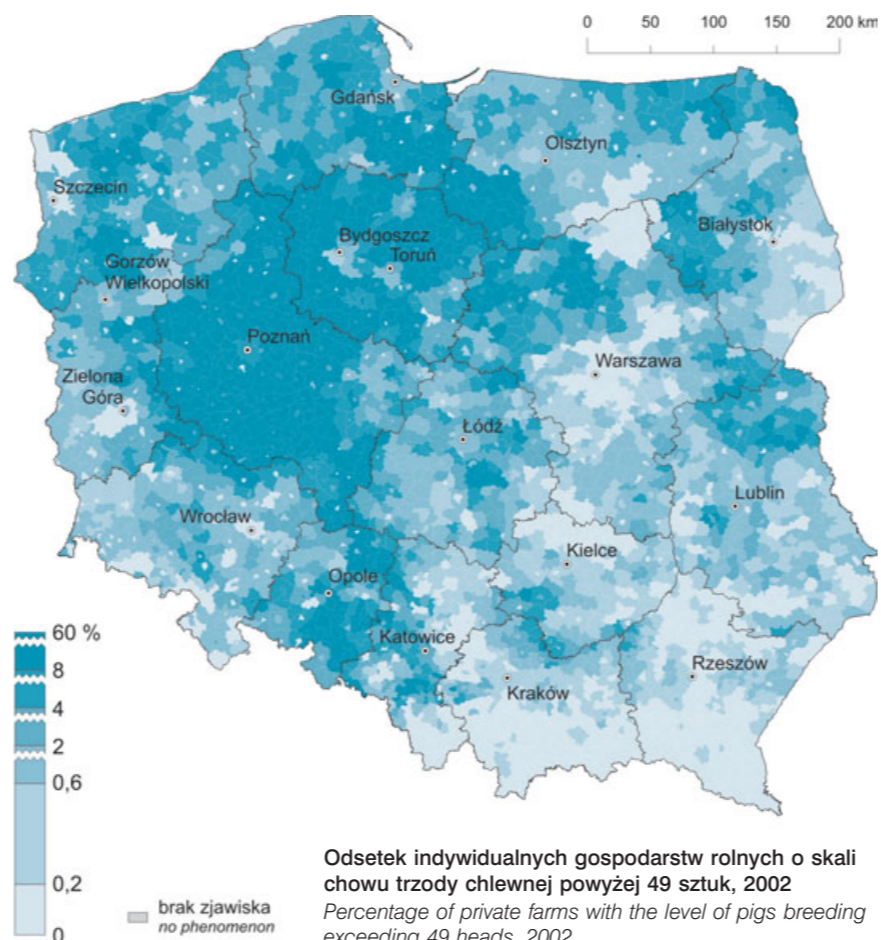
Grupy obszarowe gospodarstw (ha)	Trzoda chlewna							
	ogółem				w tym lochy			
	gospodarstwa		pogłowie		gospodarstwa		pogłowie	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Ogółem	760 569	100,0	18 628 910	100,0	452 263	100,0	1 918 393	100,0
<1	33 070	4,3	182 740	1,0	8 760	1,9	19 837	1,0
1–2	55 933	7,4	255 126	1,4	12 759	2,8	23 974	1,2
2–5	172 494	22,7	1 135 735	6,1	65 204	14,4	126 640	6,6
5–10	231 138	30,4	3 254 612	17,5	148 643	32,9	374 034	19,5
10–15	126 857	16,7	3 396 137	18,2	99 476	22,0	356 138	18,6
15–20	61 865	8,1	2 368 818	12,7	50 933	11,3	237 170	12,4
20–50	69 384	9,1	4 469 764	24,0	58 337	12,9	429 381	22,4
>50	9 828	1,3	3 565 978	19,1	8 151	1,8	351 219	18,3

Źródło: PSR 2002.

z rasami pochodzenia zagranicznego, takimi jak: duroc, hampshire, pietrain i belgijską zwisłouchą. Krzyżowanie to ma na celu uzyskanie większej ilości mięsa od 1 sztuki i lepszej jego jakości.

Produkcja mięsa wieprzowego wzrastała bardzo dynamicznie w pierwszych latach po wojnie dzięki odbudowie stada trzody chlewnej po okresie wojny i okupacji. Po 1950 r. nastąpił paroletni okres jej spadku i stagnacji, czego przyczyną było wprowadzenie obowiązkowych dostaw żywca wieprzowego i presja na socjalizację rolnictwa. Wzrost produkcji mięsa wieprzowego po 1955 r. był w miarę systematyczny, choć stosunkowo powolny. Produkcja wieprzowiny w Polsce po raz pierwszy przekroczyła 2 mln ton w 1991 r. i utrzymuje się na niewiele zmienionym poziomie do dziś. W 2006 r. produkcja żywca wieprzowego stanowiła 26,8% towarowej produkcji zwierzęcej. Najwięcej mięsa wieprzowego pochodzi z Wielkopolski (26%), Mazowsza (11,5%) oraz woj. kujawsko-pomorskiego (10,5%).

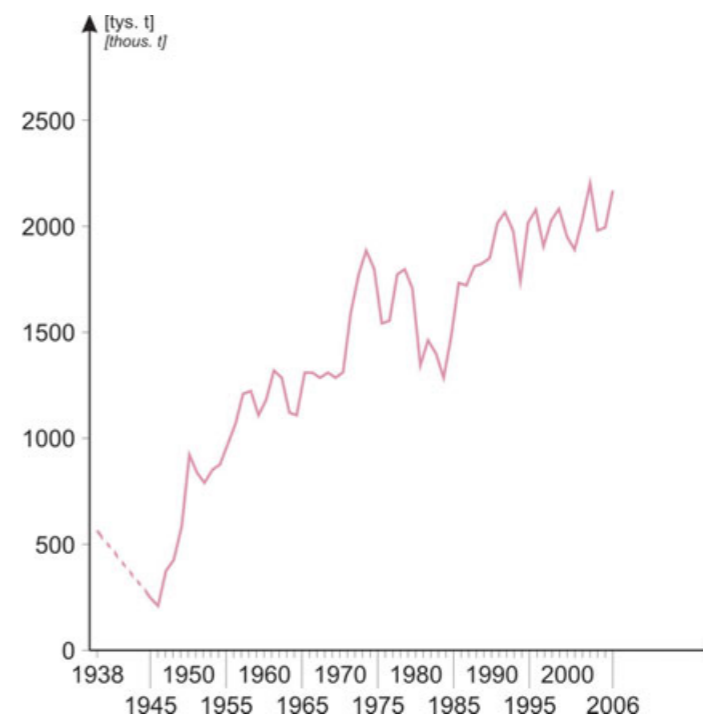
Pig raising took place in 2002 in 39% of farms. In 2006 live pigs accounted for 15% of agricultural production value and for 21% of the commercial production value. Annual consumption of pork in Poland is at about 38 kg per capita. The highest intensity of pig raising is observed in the region of Wielkopolska, from where approximately 25% of pork in Poland originates. Two Polish varieties dominated until quite recently in pig raising – the great white and the flagged-eared, but they are being improved by cross-breeding with the varieties of foreign origin, such as duroc, hampshire and pietrain.

Pogłowie trzody chlewnej, 2002
Population of pigs, 2002

Młode tuczniki (fot. J. Bański)
Young piglets (by J. Bański)

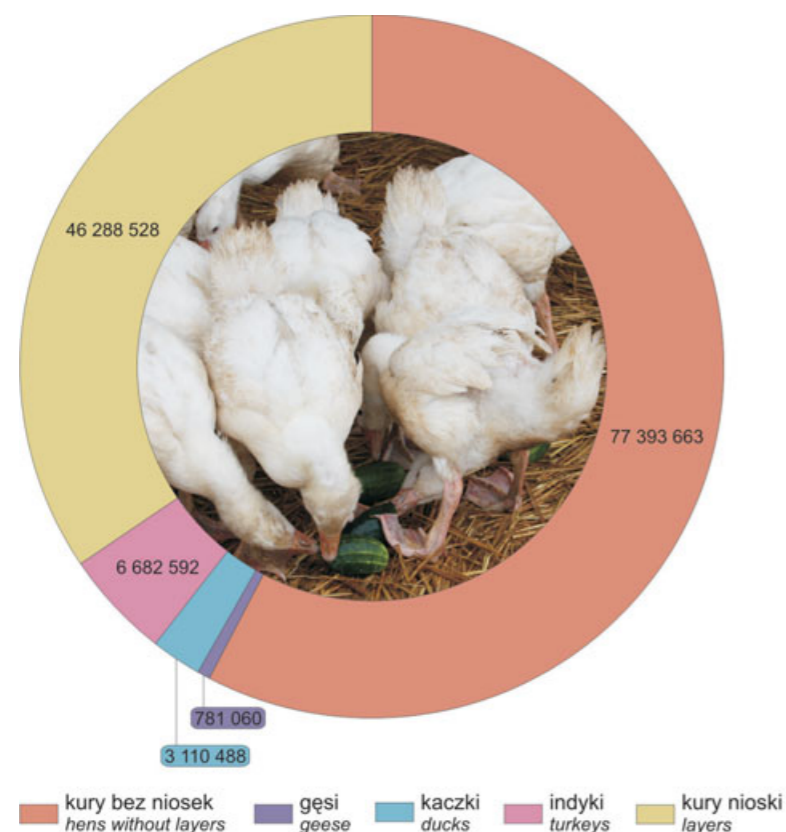

Zmiana produkcji wieprzowiny
Change in pork meat production

9.4 Drób

Udział drobiu w towarowej produkcji zwierzęcej rolnictwa wzrósł z 13,3% w 1990 r. do około 26,8% w 2006 r. W ostatnim z tych lat produkcja mięsa drobiowego stanowiła 19% zwierzęcej produkcji towarowej rolnictwa, a produkcja jaj – 7,8%. Znaczący wzrost udziału produkcji drobiarskiej w ostatnich kilkunastu latach w strukturze produkcji towarowej rolnictwa był wynikiem nie tylko rozwoju tej gałęzi, ale także wspomnianego wcześniej dużego spadku погоłowia bydła i produkcji wołowiny. Drób kurzy, stanowi 88% ogólnego погоłowia drobiu.

Blisko 1/3 produkowanego w naszym kraju mięsa drobiowego pochodziło z woj.: wielkopolskiego i mazowieckiego. Ponad połowa gospodarstw rolnych posiada stada drobiu liczące ponad 50 sztuk. Ważną rolę w produkcji drobiarskiej odgrywają duże fermy kurcze. Aż 81% drobiu kurzego skupione jest w stadach liczących ponad 10 tys. sztuk. Bardzo

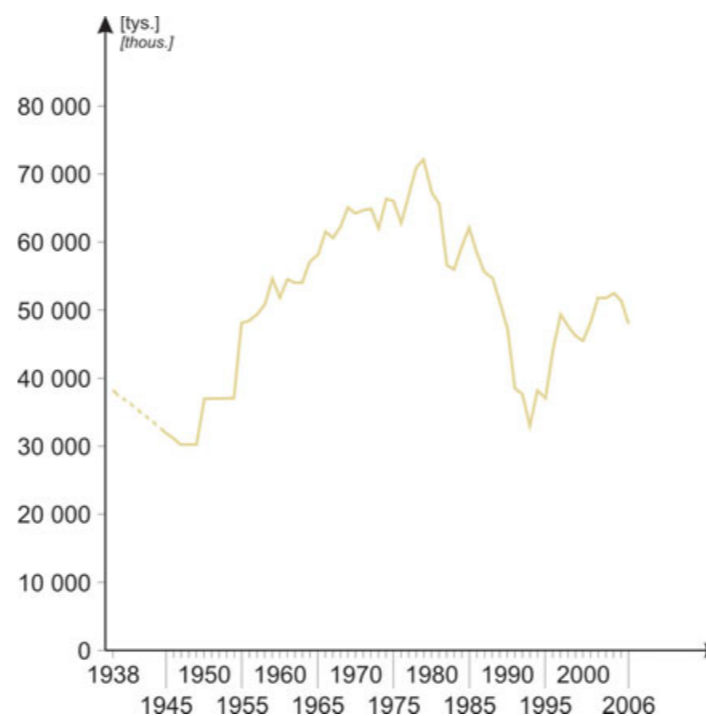
Struktura погоłowia drobiu, 2007
Structure of poultry stock, 2007

małą liczbę kur na jednostkę powierzchni notuje się na terenach górskich południowej Polski.

Przeciętna obsada kur na 100 ha w 2006 r. wynosiła 700 sztuk, przy największej wynoszącej 1564 szt. w woj. wielkopolskim i 1287 szt. w woj. śląskim.

Liczba gęsi, po szybkim wzroście z 850 tys. sztuk w 1950 r. do 4 mln sztuk w 1970 r., spadła następnie do niewiele ponad 0,5 mln w połowie lat 1990., po czym w 2006 r. osiągnęła poziom z roku 1950. Według PSR 2002 najczęściej gęsi hodowano w woj. wielkopolskim (30,2% погоłowia) i warmińsko-mazurskim (10%), najmniej zaś w woj. świętokrzyskim (1%).

Pогоłowia kaczek po szybkim wzroście z 480 tys. sztuk w 1950 r. do 7,2 mln sztuk w 1975 r., spadło do 3,4 mln w 1980 r. po czym w 1990 r. osiągnęło poziom bliski temu z połowy lat 1970. Duży spadek ich погоłowia miał miejsce w połowie lat 1990. (2 mln sztuk w 1996 r.). Po pewnym okresie słabego wzrostu a nawet stagnacji do początku XXI w.

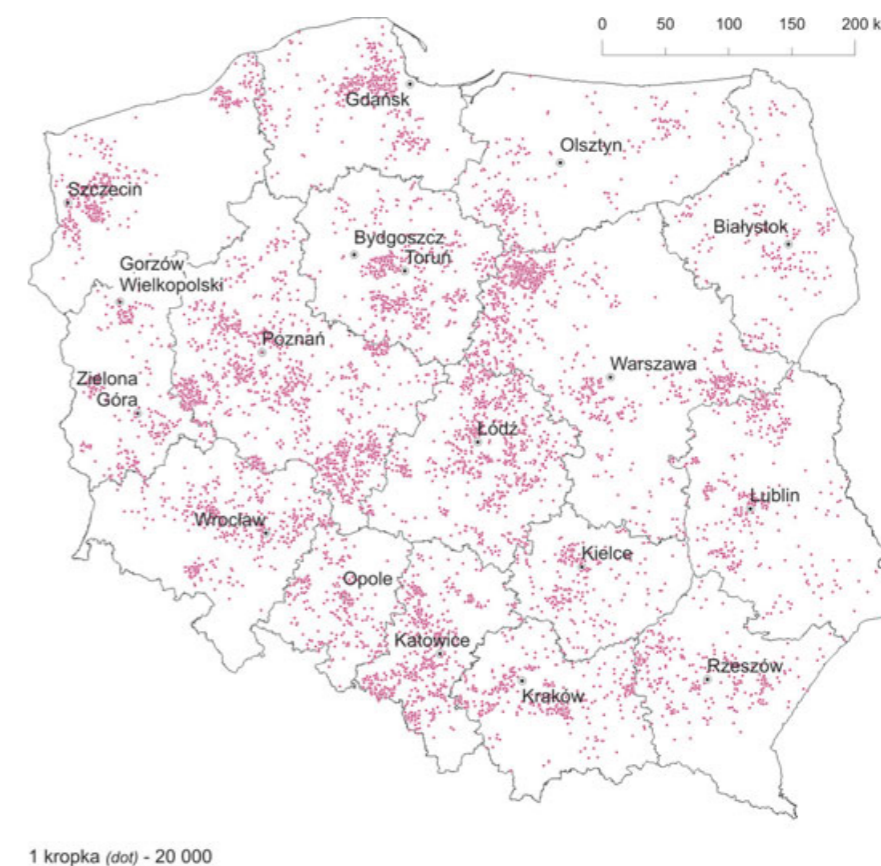

Zmiana погоłowia kur niosek
Change in the number of hen stock

wzrosło ono ponownie do 4,5 mln w 2005 r. W 2002 r. najczęściej kaczek było w woj. wielkopolskim (13% погоłowia).

Pогоłowia indyków po szybkim wzroście w latach 1950-1970 z 210 tys. sztuk w 1950 r. do 1669 tys. w 1970 r. wyraźnie zmalało do 405 tys. sztuk w 1980 r. i po dość dużych wahanich jego poziomu wzrosło w ostatnich kilku latach do 6855 tys. sztuk w 2006 r. Ponad 1/3 ogólnokrajowego погоłowia indyków pochodzi z woj. warmińsko-mazurskiego.

W początku XXI w. mięso drobiowe stało się – zaraz po wieprzowinie – podstawą diety Polaków.

1 kropka (dot) - 20 000

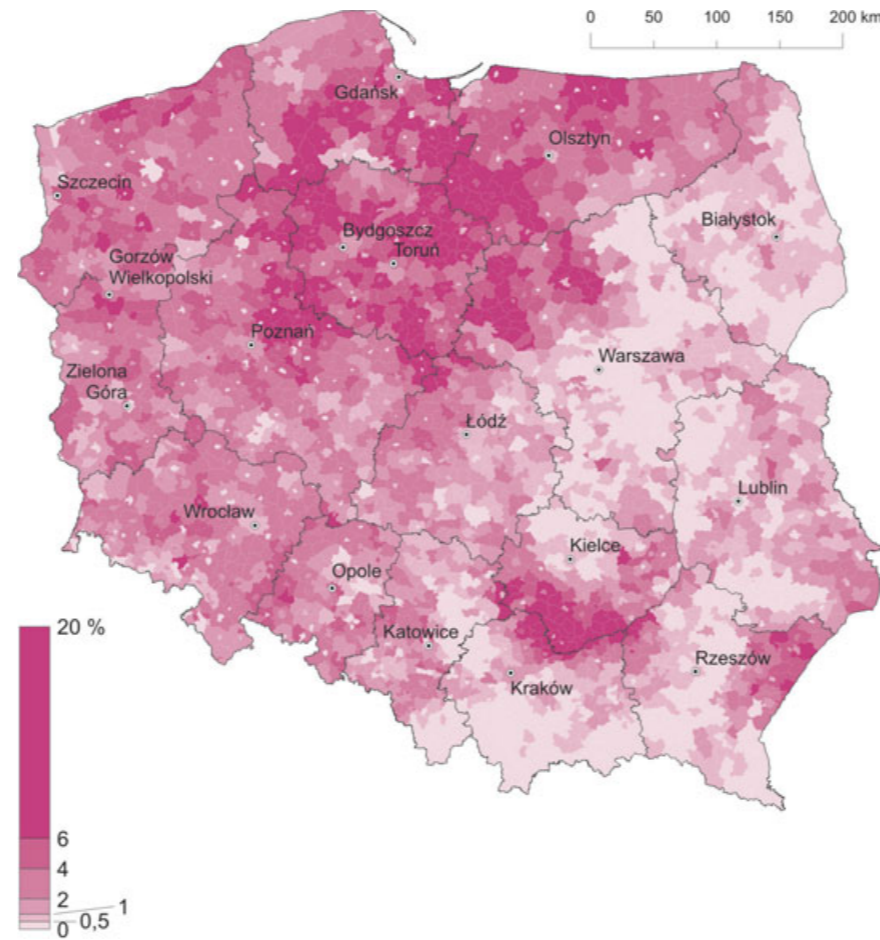
Pогоłowia drobiu kurzego, 2002
Number of chicken poultry, 2002

Produkcja jaj w 2006 r. stanowiła 8,3% globalnej produkcji zwierzęcej i 7,8% produkcji towarowej. Przeciętna liczba jaj od 1 kury w ciągu roku wynosi 217 sztuk. Około 40% jaj kurzych w 2006 r. pochodziło z województw: wielkopolskiego i mazowieckiego.

Najmłodszą gałęzią produkcji zwierzęcej w Polsce, wyróżniającą się wysoką dynamiką rozwoju, jest chów strusi afrykańskich. Początki ich chowu sięgają 1991 r. kiedy założono w okolicach Kościerzyny (woj. pomorskie) pierwszą fermę tych ptaków. Już w 2000 r. liczba ferm strusich wzrosła do 190, a w 2002 r. do 590. Pogłowie strusi ogółem w tych latach wzrastało odpowiednio z 28 szt. do 9000 szt. i 19500 sztuk. Zainteresowanie mięsem strusim i jajami do celów spożywczych jest niezbyt duże. Jaja wykorzystywane są głównie do celów reprodukcyjnych.

Największa liczba ferm strusi znajduje się na terenie woj. mazowieckiego i wielkopolskiego.

The share of poultry in the commercial animal production in 2006 was at 27%. Hens account for 88% of the total number of poultry. Close to 1/3 of the total of poultry meat, produced in Poland, came from the provinces of Wielkopolska and Masovia. Large poultry farms play an important role in poultry production. The average number of hens per hectare of agricultural land in 2006 was equal 700, with the highest indicator characterising the province of Wielkopolska – 1 564 hens. There were in 2006 some 4 million geese in Poland. The highest number of geese was raised in the province of Wielkopolska (30% of the total number). In 2005 there were 4.5 million ducks in Poland, with, again the province of Wielkopolska at the lead (13% of the total). There were 6 855 000 turkeys in 2006, with more than 1/3 in the Warmian-Masurian province. It is interesting to observe a high dynamics of the ostrich number – in 2002 there were 19 500 of them in Poland.

Odsetek gospodarstw rolnych o skali chowu drobiu powyżej 99 sztuk, 2002
Percentage of farms with the level of chicken poultry breeding exceeding 99 heads, 2002

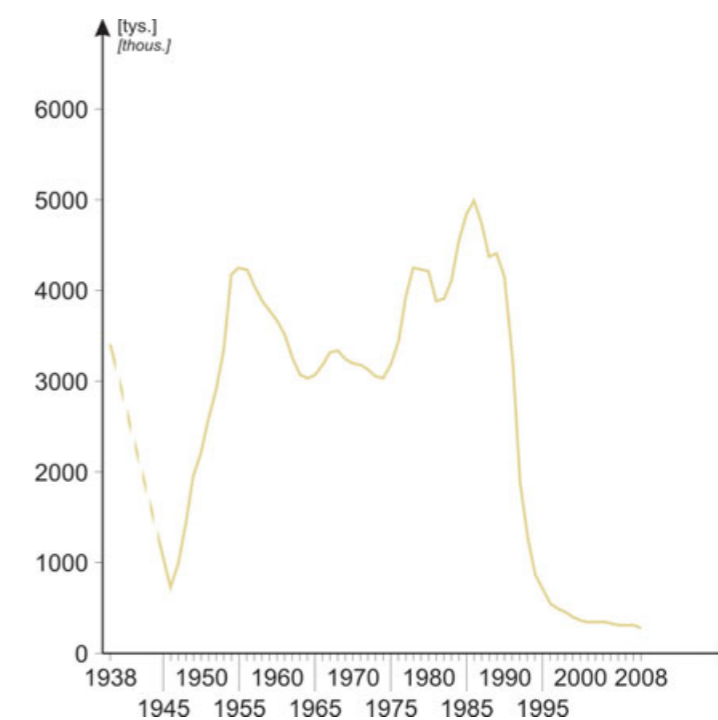
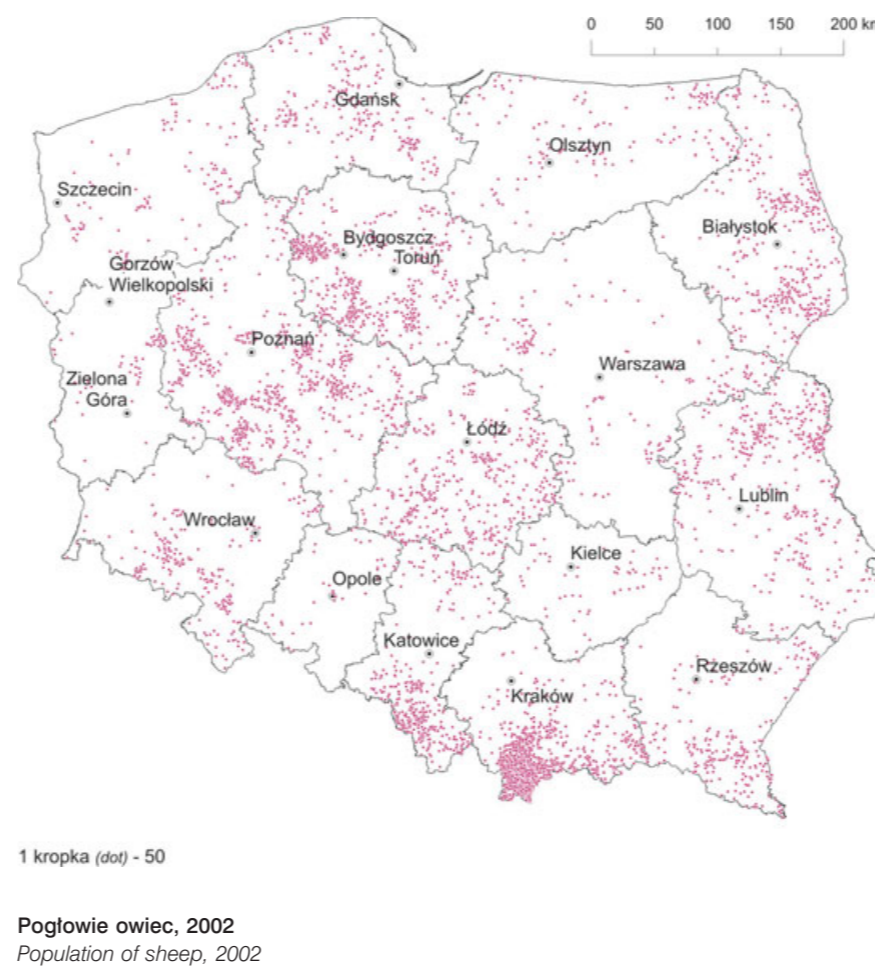
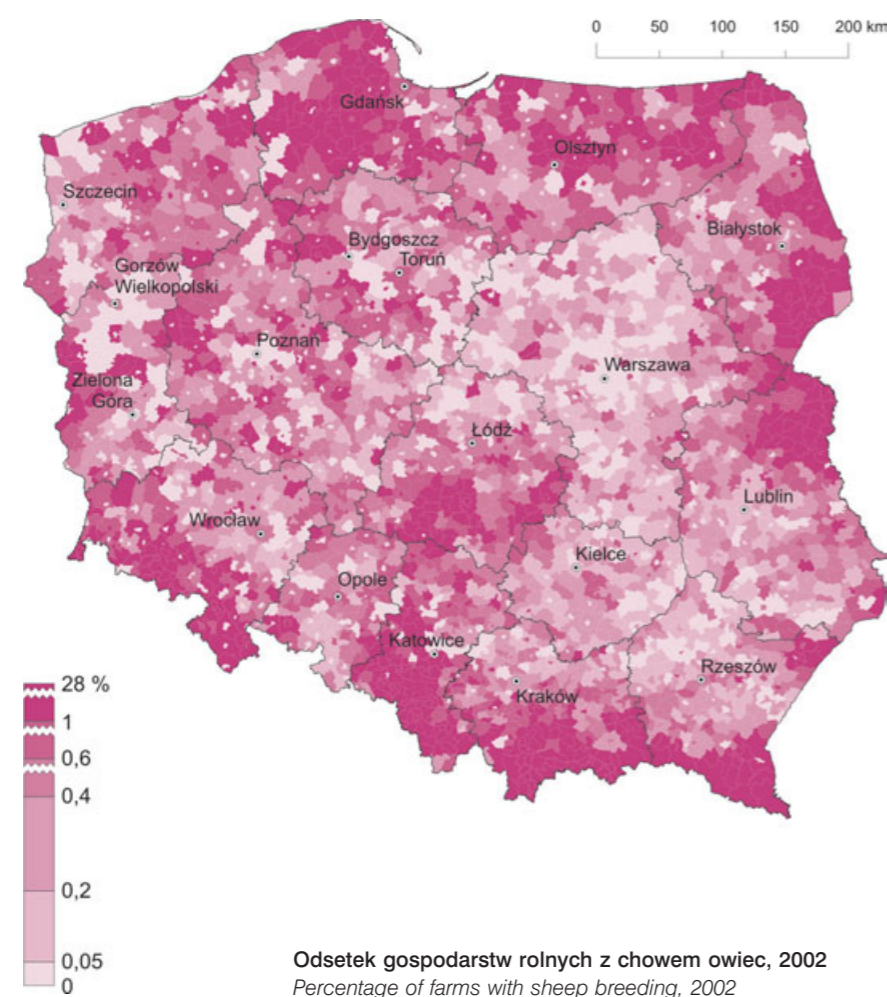
Wielkoskalowy chów kur (fot. K. Czapiewski)
Large-scale chicken farming (by K. Czapiewski)

9.5 Owce

W połowie lat 1980. pogłowie owiec osiągnęło maksymalny poziom (blisko 5 mln szt. i 27 sztuk na 100 ha UR). Przyczyniła się do tego koniunktura na młode jagnięta w krajach EWG. Zmiany po 1989 r. i spadek cen wełny na rynkach światowych wywołały gwałtowny spadek pogłowia tych zwierząt w drugiej połowie lat 1990. W 2006 r. pogłowie owiec liczyło tylko 308 tys. szt. Obecnie chów owiec ma charakter marginalny. Tylko w nielicznych tzw. „gminach kozusznicznych” na Podhalu liczba tych zwierząt w przeliczeniu na 100 ha UR zawiera się w granicach 150–200, przy przeciętnej krajowej 1,9 sztuk. Produkcja wełny miała w Polsce zawsze większe znaczenie niż produkcja baraniny.

W 2006 r. wyprodukowano 0,9 tys. ton wełny. Nieco ponad 1/3 ogólnej ilości wełny produkowanej w kraju dostarczało woj. małopolskie, a z trzech województw: małopolskiego, wielkopolskiego i lubelskiego pochodziła ponad połowa krajowej produkcji wełny.

Produkcja baraniny w Polsce osiągnęła maksymalny poziom w 1991 r. (50 tys. ton). W następnych latach spadła gwałtownie do 2 tys. ton w 2006 r. Wydaje się, że jedyną szansą odbudowy owczarstwa w Polsce jest zmiana jego podstawowego celu; mógłby nim być np. opas młodych jagniąt.

Zmiana pogłowia owiec
Change in the number of sheep livestock

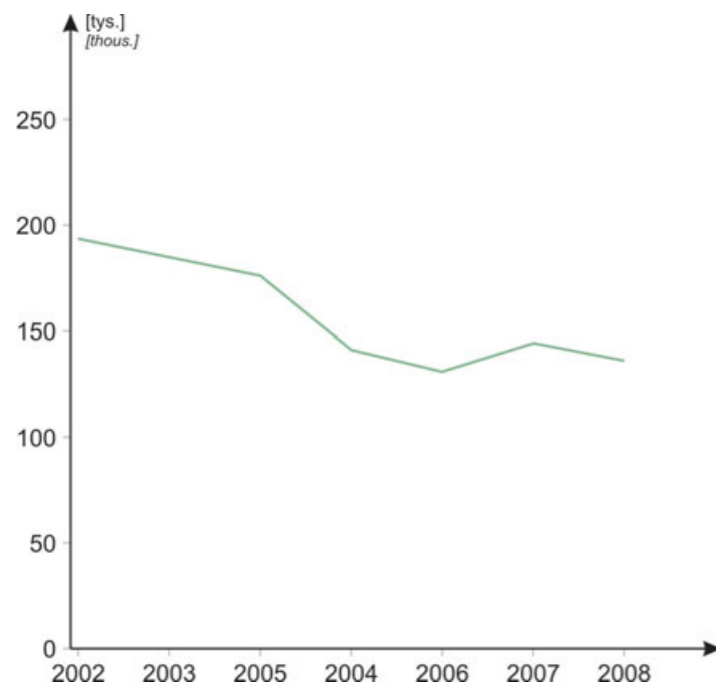
In 2006 there were only 308 000 sheep in Poland. Sheep raising has nowadays only a marginal character. In 2006 only 900 tons of wool were produced in Poland. A bit more than 3 of the total quantity of wool, produced in Poland, came from the province of Małopolska.

9.6 Kozy

Główny cel chowu kóz to produkcja mleka. Ubocznym produktem chowu jest ich mięso o dużych walorach smakowych i małej zawartości cholesterolu. Mięso i mleko kozie poleca się osobom starszym i dzieciom uczulonym na białko krowie.

Wydawało się że po 1989 r. nastąpiło w Polsce reaktywowanie chowu kóz – ich pogłowie wzrosło ze 189,3 tys. sztuk w 1996 r. do 193,4 tys. w 2002. W następnych latach zaczęło jednak spadać – do 130,8 tys. w 2006 r. Blisko 60% ogólnego pogłowia tych zwierząt należało do gospodarstw poniżej 2 ha, a dalsze 22,2% do gospodarstw od 2 do 5 ha.

Przestrzenne rozmieszczenie pogłowia kóz wyraźnie nawiązuje do terenów z przewagą najmniejszych gospodarstw. Przeciętna obsada kóz wynosi w Polsce zaledwie 1 sztukę na 100 ha UR, a w licznych gminach podkarpackich przekracza 4 sztuki. W 2002 r. najwięcej kóz znajdowało się w powiatach: cieszyńskim, rzeszowskim, żywieckim, krakowskim i tarnowskim.

Zmiana pogłowia kóz
Change in the number of goats

1 kropka (dot) - 20

Pogłowie kóz, 2002
Number of goats, 2002

There were 130 800 goats in Poland in 2006. Close to 60% of the total number of these animals is raised on small and very small farms – up to 2 hectares of area.

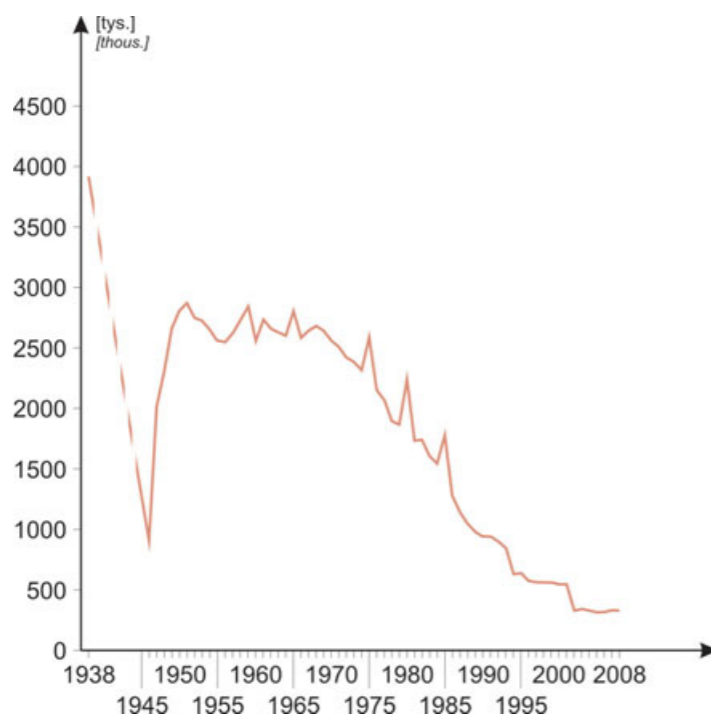

Kozy (fot. J. Bański)
Goats (by J. Bański)

9.7 Konie

Chów i hodowla koni w Polsce ma bardzo długą historię. Różne też w przeszłości było przeznaczenie tych zwierząt. W rolnictwie wzrost zainteresowania końmi jako siłą pociągową i transportową nastąpił dopiero w XIX w. Wraz z rozwojem przemysłu żywa siła pociągowa była stopniowo zastępowana siłą mechaniczną. W rozdrobnionym polskim rolnictwie proces ten rozpoczął się na większą skalę po roku 1980, a przybrał na sile od połowy tamtej dekady. Udział koni w strukturze siły pociągowej, liczonej w jednostkach pociągowych, spadł z 60,5% w 1970 r. do 9,7% w 1990 i 2,1% w 2005 r. Przy spadającej liczbie koni zmieniało się też ich przeznaczenie – coraz więcej z nich służy celom sportowym, rekreacyjnym i rehabilitacyjnym.

Spośród stadnin wymieniń należy przede wszystkim dwie bardzo zasłużone w hodowli koni arabskich – są to gospodarstwa hodowlane w Janowie Podlaskim i Michałowie (woj. świętokrzyskie).

Zmiana pogłowia koni
Changes in the number of horses

W latach 1985–2000 pogłowie koni w Polsce spadło z 1,8 mln do 0,5 mln, po czym w pierwszych latach XXI w. nastąpił dalszy jego spadek do 0,3 mln w 2006 r.

Wedle Spisu Rolnego 2002 konie posiadało zaledwie 10,6% indywidualnych gospodarstw rolnych w Polsce. Najwięcej było ich w dwu grupach obszarowych gospodarstw: o powierzchni 2–5 ha i 5–10 ha – skupiały one 55% ich pogłowia. Znaczny udział w ogólnej liczbie koni (około 15%) mają też gospodarstwa o powierzchni powyżej 20 ha. Obok stadnin są to w znacznej mierze gospodarstwa wyspecjalizowane w chowie koni do celów sportowo-rekreacyjnych.

1 kropka (dot) - 50

Pogłowie koni, 2002
Number of horses, 2002

Produkcja mięsa końskiego ma w Polsce niewielkie znaczenie. Brak tradycji spożycia koniny powoduje, że jej produkcja nie wykazuje większego powiązania z pogłowiem koni. Konie rzeźne przeznaczone są głównie na eksport – przede wszystkim do Włoch, Francji i Niemiec.

Obsada koni na 100 ha UR nawiązuje do terenów z dominacją rolnictwa indywidualnego w strukturze własnościowej gospodarstw. Z tego wynika dość duża różnica w obsadzie tych zwierząt pomiędzy południowo-wschodnią i wschodnią częścią kraju a częścią zachodnią. Obszary o wysokiej obsadzie koni to: Wyżyna Kielecko-Sandomierska, Beskidy Zachodnie, Beskid Niski i Kotlina Sandomierska oraz tereny Mazowsza na północny wschód od Warszawy. Niewiele koni jest w zachodniej części kraju – tam ich obsada rzadko przekracza 1 szt./100 ha UR.

Rekreacja na koniu (fot. J. Bański)
Horse recreation (by J. Bański)

The share of horses in the structure of pulling power (in respective units) dropped from 60.5% in 1970 to 2.1% in 2005. In 2002 only 10.6% of family farms in Poland owned a horse. On the other hand, an increasing number of horses serves recreational and sports purposes.

9.8 Pszczelarstwo

W czasie II wojny światowej pszczelarstwo poniosło bardzo duże straty. Liczba pni pszczelich, szacowana w 1938 r. na 1,5 mln, w 1946 r. osiągnęła zaledwie 744 tys. Od 1984 aż do 2002 r. nastąpił dotkliwy regres pszczelarstwa. Liczba pasiek zmniejszyła się w tym okresie z 233 tys. do 40,6 tys. a pni pszczelich z 2735 tys. do 562,4 tys. Najwięcej pni pszczelich w 2002 r. było na południowym wschodzie kraju, w woj.: lubelskim, małopolskim i podkarpackim, gdzie znajduje się 1/3 ogólnej ich liczby. Na Lubelszczyźnie najwięcej pni pszczelich znajdowało się w południowej części regionu – zwłaszcza w powiatach biłgorajskim i janowskim, na podkarpaciu w powiecie nowosądeckim.

Korzystnym zjawiskiem jest ponowny rozwój pszczelarstwa w latach 2000–2006, potwierdzony wzrostem produkcji miodu z 10 do 22 tys. ton.

Gospodarką pasieczną zajmują się głównie gospodarstwa małe. Według PSR 2002 aż 64% pasiek znajdowało się w gospodarstwach do 5 ha. Są to głównie pasieki stacjonarne.

Pasieka w indywidualnym gospodarstwie rolnym (fot. K. Czapiewski)
Apiary at a private farm (by K. Czapiewski)

1 kropka (dot) - 100

Rozmieszczenie pni pszczelich, 2002
Distribution of beehives, 2002

In the period 1984–2002 the number of beehives dropped from 2 735 000 to 562 000. The biggest numbers of beehives exist in the provinces of Lublin, Małopolska and Subcarpathia. Honey production in 2006 amounted to 22 000 tons and originated mainly from small farms.

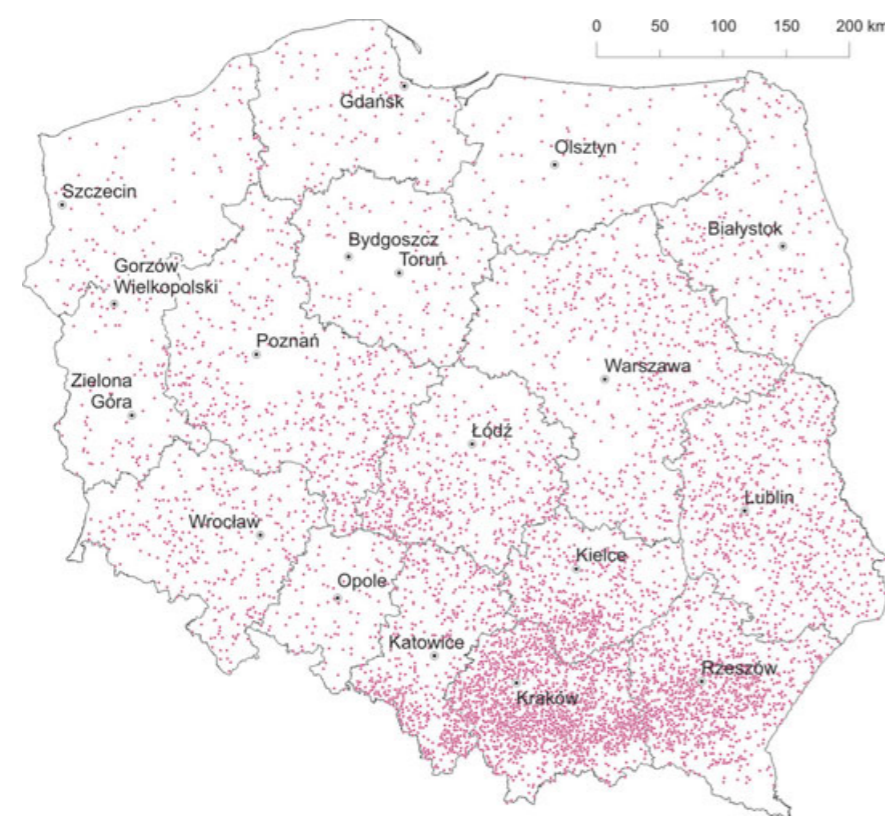
9.9 Króliki, zwierzęta futerkowe i łowne

Rabbits and fur and game animals

Bardzo niewielkie znaczenie w ogólnej produkcji zwierzęcej ma chów królików oraz produkcja mięsa pochodząca z odstrzału i odłowu zwierząt łownych.

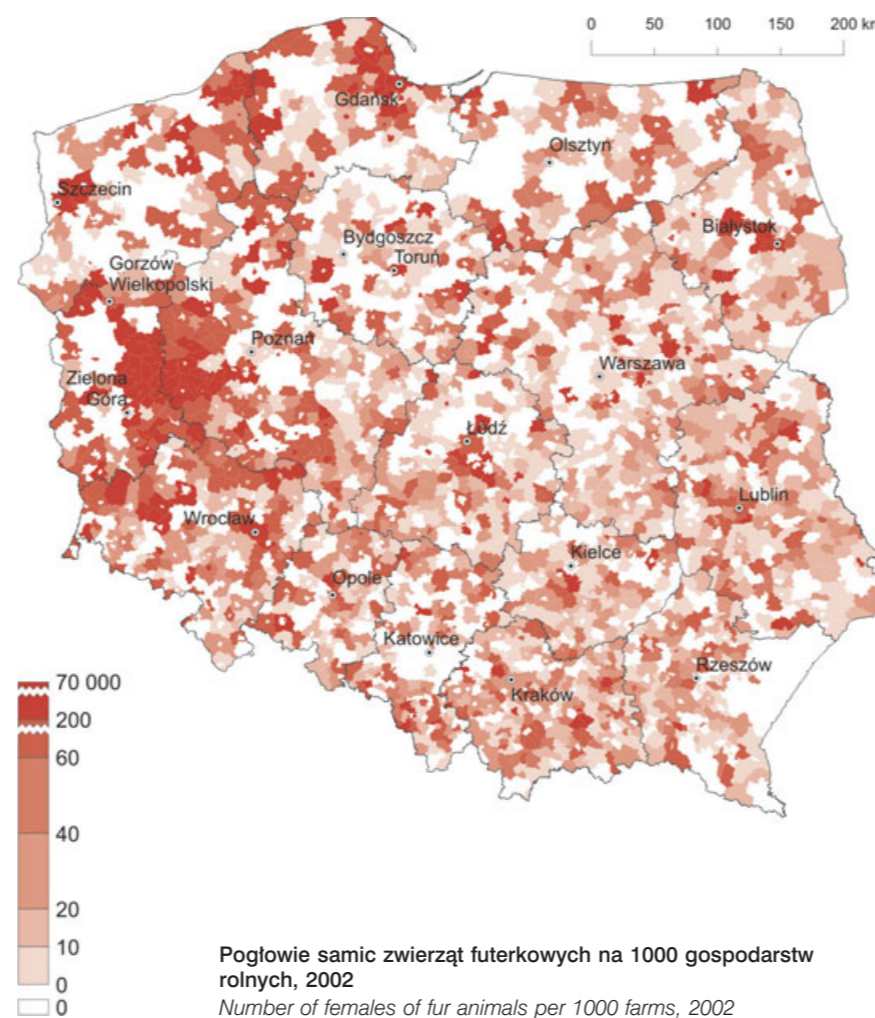
Według danych PSR 2002 ogólna liczba królików w Polsce wynosiła 870 tys. sztuk, z tego blisko połowa (46%) znajdowała się w województwach: małopolskim, podkarpackim i lubelskim. Najwięcej było ich w gminie Busko-Zdrój (8 tys. sztuk).

Niewielkie znaczenie ma również obecnie chów zwierząt futerkowych.

1 kropka (dot) - 100

Pogłowie królików, 2002
Number of rabbits, 2002

Pogłowie samic zwierząt futerkowych na 1000 gospodarstw rolnych, 2002
Number of females of fur animals per 1000 farms, 2002